

VILÁG
népünk

Keresztény szellemiségű
interregionális havilap

11. szám
2022. március

REMÉNYE

„Várjuk a mi boldog reménységünket, a mi nagy Istenünk és üdvözítőnk, Jézus Krisztus dicsőségének megjelenését.”

(Titusz 2:13)

MÁKÓFALVI (KALOTASZEGI) FIATALOK HELYI VISELETBEN (FOTÓ: LÓNAY ARTHUR)

Túrmezei Erzsébet

Életének

Köd előttem, köd utánam.
Mese mondja, régi, drága.
Hogy elillan, mint az álom,
gyermekévek szép világa.
Köd előttem, köd utánam.

Év előttem, év utánam.
Visz a sodra, von az árja
ismeretlen nagy folyamnak.
Ifjú szívet, jaj, mi várja?
Év előttem, év utánam.

Gond előttem, gond utánam.
Már, amerre nézek, látok,
tülekedő, vad tömeg csak,
nem testvérek! Nem barátok!
Gond előttem, gond utánam.

Bűn előttem, bűn utánam.
Fojtogat kint, mardos itt benn.
Mérhetetlen messzeségben
fent, felettem trónol Isten.
Bűn előttem, bűn utánam.
(...)

Fény előttem, fény utánam!
Hordom édes üdvösségem.
Hirdetem zengő dalokban.
Árad-ujjong földön, égen.
Fény előttem, fény utánam.

(...)
Ő előttem, Ő utánam.
A szívemben, a dalomban,
az életben, a halálban,
örömrában, fájdalomban.
Ő előttem, Ő utánam.

Így előre, így hazáig.
Van-e szebb út utamnál
Boldogabb hit a hitemnél,
Hívebb úr az én Uramnál?
Így előre, így hazáig!

Zengj előttem, zengj utánam
boldog ének, hálaének!
Át az elgyötört világon
zengj be minden percet, évet!
Zengj előttem, zengj utánam!

Túrmezei Erzsébet (1912–2000) a XX. századi magyar keresztyén líra kiemelkedő alakja. Tolna megyében, a Balatontól délre született. Édesanyja még lánykorában

azért imádkozott, hogy születendő gyermeke költői tehetséggel bírjon. Ez be is teljesedett Erzsébet életében, aki után kb. 900 saját vers és műfordítás maradt.

A budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem magyar–német szakán végzett, majd 1941-ben, 29 éves korában belépett a Fébé Evangélikus Diakonissza Egyesületbe, ahol szívügyévé vált a pedagógusi és jótékonyági munka, az evangélium hirdetésével együtt. 1948 után a kommunista hatalom megszüntette a Fébét, s ezután Erzsébetet a Balassagyarmati¹ Evangélikus

Szeretotthon vezetőjévé választották. 1975-ben a Kommunista Párt nyomására innen is távoznia kellett. 1990-ben újraindult a Fébé Egyesület, s ennek főnökszónyává lett, egészen haláláig.

A kommunista diktatúra első évtizedeiben versei csak gépelve, titokban másolva terjedhettek, később azonban enyhült a nyomás, és megjelenhettek kötetei. (Pl. *Így lesz az áldás*, 1970, *Emberré lettél, hogy ember legyél*, 1979, *Most élni küldetés*, 1984, stb.) Összes műveit öt kötetben a Fébé Egyesület adta ki 2007-ben.

Sosem volt férjnél. Magányát az Istennel és embertársaival való szolgáló közösség „váltotta ki.”

Tartalom

Világ Reménye

11. szám, 2022. március

Életének..... 1

Egészségünk

A rákbetegségek táplálkozás
általi megelőzése (2) 3

Az indián bosszúja..... 6

A boldog otthon (1)..... 10

A természet IQ-ja (2)..... 15

Erdélyi Bibliaiskola (10) 16

A Tízparancsolat (7. rész):

A hatodik parancsolat 20

Erdélyországi Istenes Vers 27

Figyelő: A félelem és annak

ellenszere 29

A magyarok története (7)..... 35

¹ Balassagyarmat: város Budapesttől északra, Nógrád megyében, a szlovák határnál.

Egészségünk

A rákbetegségek táplálkozás általi megelőzése

(Második rész)

Mai cikkünkben tovább tanulmányozzuk a táplálkozásnak a rákbetegségekre kifejtett hatását.

A prosztatarák

A fejlett országokban élő férfiak körében a prosztatarák a leggyakoribb rákos megbetegedés. Sőt, egy-egy szegény országból fejlett országba átvándorolt népcsoport esetében is jelentősen gyakoribbá válik e rákféle. Viszont az is hozzátartozik, hogy az egyes családokon belüli tagok nagyobb kockázattal betegednek meg, hogyha már egy személyben kialakult e betegség. Ma úgy tekintenek a prosztatarákra, mint egy olyan rákbetegsége, amit úgy az örökletes, mint életmódbeli tényezők jelentősen befolyásolhatnak. De mivel segíthet a táplálkozástudomány ebben a problémában?

Néhány tanulmány azt mutatta ki, hogy egyes zsírok túlzott fogyasztása növeli a prosztatarák kialakulásának kockázatát. Ezt elsősorban az állati eredetű zsírsavakról, illetve az úgynevezett omega-6-zsírsavakról sikerült kimutatni (omega-6 zsírsavak megtalálhatóak például a napraforgóolajban).

Az omega-3-zsírsavak ellenben jó hatásúaknak bizonyultak. Tudnivaló, hogy az omega-3-zsírsavak fő forrása a hal (főleg a tengeri hal), és ebben a formában is fejt ki a legjobb hatását. Ugyanakkor omega-3-zsírsavak a lenolajban, dióolajban, olívaolajban, avokádóban, diófélékben is fellelhetők. Ezek a szervezetben átalakulhatnak klasszikus, állati eredetű zsírsavakká.

Általános nézetté vált a táplálkozástudományban, hogy a zsírokat illetően, a nyugati étrend néhány dologban eltér az optimálistól. Az egészséges zsírbevitel mind a szív-érrendszeri betegségek, mind a rákos betegségek megelőzésére kedvező hatással bír.

Mit jelent tehát az optimális zsírbevitel? Az állati eredetű, ún. telített zsírok ne haladják meg a zsírbevitel egyharmadát.¹ A telítetlen zsírokkal kapcsolatban meg kell őrizni a helyes egyensúlyt, ami az omega-6 és az omega-3 zsírsavakat illeti. Mindezt a gyakorlatban úgy lehet elérni, hogy lecsökkentjük az állati zsírokat (szalámi, szalonna, kolbász, bőr, sertéshús és zsír, sajtok, vaj, zsíros tejfel, stb.), s ugyanakkor a nem ipari tenyésztésű, természetes takarmánnyal tartott (házi) jószágok tojását, húsát, tejtermékeit is csak mértékkel fogyasszuk. Otthon használjuk az olívaolajat, lenolajat is a napraforgóolaj mellett. Hetente 1-2-szer fogyasztunk halat.

A prosztatarák elleni védőhatást tulajdonítanak a karotinoidok közé sorolható **likopén**

¹ A teljes zsírbevitel pedig a napi összkalóriabevitel 30 százalékát ne haladja meg. Ez a napi 2500 kcal esetében max. 750 kcal, azaz összesen kb. max. 80 g zsír, amiből max. 24 g lehet állati eredetű (szerk. megj.).

Húsételek, tejtermékek és a napraforgóolaj egyoldalú használata helyett éljünk az egészséges omega-3 zsírok forrásaival: Halak, dió, lenmag, olívaolaj, zöldségek, avokádó, mandula, stb.

A paradicsomban a prosztatatarák megelőzésére alkalmas antioxidánst – likopént – találunk

nek, aminek legjobb forrása a paradicsom. A vitaminok közül a zsírban oldódó A-, E- és D-vitaminok tekinthetők védő jellegeteknek.

Dohányzás és vitaminszint
Egy svájci tanulmány szerint, melyben 17 éven keresztül 3000 férfit vizsgáltak, a vérben mérhető alacsony A- és E-vitaminszint a

dohányzó egyéneknél magas kockázattal jár a prosztatatarák kialakulására. Ugyanakkor egyes tanulmányok a *szelén* nevű nyomelem jó hatását mutatták ki a prosztatatarák megakadályozásában. Tárgyalják azt is, hogy magas kalciumbevitel hajlamosítana-e erre a rákbetegségre, ám egyelőre ebben a témában ellentmondásos ered-

ményeket találunk. Egyesek azt mondják, ez avval lenne magyarázható, hogy a sok kalcium a szervezetben a D-vitaminszintet csökkenti.

Röviden a zsírokról

A szervezetünkben és az élelmiszerekben található zsírok fajtáit tisztázzuk a következőkben. Ezek keretében megkülönböztetjük a koleszterint és a triglicerideket.

Koleszterin

A *koleszterin* a zsírok közé tartozó anyag, ami csak állati termékekben lelhető fel. Tulajdonsága, hogy a szervezetben nem raktározódik fel zsírszövetként, viszont ha túl sok van belőle, lerakódik az erek falában, és érlelmeszesedést okoz. Ez fontos kockázati tényezője a szívinfarktusnak és az agyvérzésnek. A koleszterin létfontosságú anyag, belőle származik a szervezetben termelt D-vitamin, epesók és egyes hormonok. A vérben kimutatott koleszterin értékét nem befolyásolja az, ha étlen vagy evés után végzik el a vérvételt.

Trigliceridek

A *trigliceridek* alatt a vegyileg klasszikus értelemben vett zsírokat értjük. Egy zsírmolekula kémiai összetevői: egy glicerín, melyhez három zsírsav kapcsolódik. Képzeltetjük úgy, mint egy parányi háromágú villát. A triglicerideket a szervezet elraktározza a zsírszövetben és szükség esetén energiát állíthat elő belőle. Étkezés után megnő a trigliceridszint a vérben, ezért ha hű képet akarunk alkotni ennek értékéről, akkor a vérvételt étlen (éhgymorra) kell elvégezni (amint ez legtöbbször úgy is történik). A triglicerideket alkotó zsírsavak többfélék lehetnek.

A zsírsavak fajtái

A továbbiakban a zsírokat (triglicerideket) alkotó zsírsavakat fogjuk tárgyalni. Ezek az ő kémiai tulajdonságuk szerint

lehetnek: telített vagy telítetlen zsírsavak:

1) Telített zsírsavak: megtalálhatóak a tejben, tojássárgájában, húskételekben. Nagy mennyiségben növelik a vérbeli koleszterinszintet.

2) Telítetlen zsírsavak: itt megint meg kell különböztetnünk a természetes (vagy cisz-) telítetlen zsírsavakat és a sok esetben mesterséges, vagy transz-zsírsavakat.

a) Cisz-, vagy természetes telítetlen zsírsavak: ezek között is vannak egyszeresen és többszörösen telítetlen zsírsavak. Ezek növényi élelmekben lelhetőek fel, mint napraforgóolaj, olívaolaj, repceolaj, lenolaj és általánosságban véve jó, koleszterincsökkentő hatásuk van. A többszörösen telítetlen zsírsavak között megkülönböztetik az omega-6 és az omega-3 zsírsavat. Az előbbinek jelentős forrása

a napraforgóolaj, az utóbbinak a halolaj. Újabban kimutatták, hogy a legjobb az egészségre nézve egy kiegyensúlyozott arány az omega-3 és az omega-6 zsírsavak tekintetében (ami sok esetben az omega-6 javára van billenve, ezért ajánlatos az omega-3 zsírsav bevitele érdekében halat – főleg tengeri halat fogyasztani).

b) A transz-zsírsavak túlzott mennyiségben ugyancsak károsak az emberi szervezetben. A transz-zsírsavak haszna, hogy szobahőmérsékleten szilárd halmazállapotúak. Az élelmiszeripar ezt a tulajdonságukat használta ki, hogy kellemes, tetszetős formában állítsa elő termékeit. Kekszek, margarin, előre zsírban kisütött termékek,

félkész ételek, cukrászati termékek tartalmazzák e zsírokat, bár az utóbbi időben valamelyest lecsökkentették ezek arányát az ételekben.

Tanácsként: figyeljünk oda arra, hogy minél több otthoni, természetes eredetű és egészségesen, zsírszegényen készült ételt fogyasszunk.

A tüdőrák

A tüdőrák a fejlett országokban élő férfiak esetében a prosztatarákot követően a második leggyakoribb rákbetegség, az itteni nőknél pedig az emlő- és a vastagbélrák után a harmadik leggyakoribb. Köztudott, hogy a tüdőnek legnagyobb ellensége a cigarettafüst. A tüdőrák a dohányzók között lényegesen gyakoribb, ide sorolhatók a

A képen látható snacksek, chipsek, gyorséttermi termékek, félkész ételek mind transz-zsírokat tartalmaznak, ezért fogyasszunk minél kevesebbet belőlük, vagy iktassuk ki teljesen őket

passzív dohányzók is. Cigarettafüstöt is készítették tanulmányt, melyben azt tanulmányozták, hogy vajon mi az, ami a cigarettafüst romboló hatását ellensúlyozza?

Ekként, egy nagy méretű svájci tanulmányban kimutatták azt, hogy azok a személyek, akik bőségesen fogyasztottak gyümölcsöt és zöldséget, annak ellenére, hogy dohányoztak, javítottak az esélyeiken. A

vérben kimutatott béta-karotén-szint az ő esetükben magasabb volt azokénál, akik kevés gyümölcssel éltek (gyümölcsökben és zöldségekben található meg ez az antioxidáns). Ezután következő tanulmányként azt tették, hogy dohányzó embereknek adalékanyagként magas dózisban adtak béta-karotént. Viszont ebben az esetben a túl magas szintű béta-karotén nem bizonyult hasznosnak, védőhatása teljesen eltűnt.

Védőhatást tulajdonítanak a szelénnek is, és összességében véve, a gyümölcs- és zöldségben,

Ha valaki dohányozik, csökkentheti a tüdőrák kialakulásának kockázatát azáltal, hogy bőségesen fogyaszt gyümölcsöket és zöldségeket

tehát antioxidánsokban, béta-karoténben gazdag étrendnek.

Most megállunk itt a rákbetegségek étrendi megelőzésének tárgyalásában. Következő cikkünkben folytatjuk témánkat. Minden kedves olvasónak kívánok jó egészséget!

Magyar–román szótár:

zsírok – lipide, grăsimi
trigliceridek – trigliceride
zsírsav – acid gras
telített/telítetlen zsírsav – acid gras saturat/nesaturat

Bibliográfia:

Heinrich Kasper: *Ernährungsmedizin und Diätetik* (Táplálkozási gyógyászat és diétetika), 2014, Urban und Fischer Kiadó, München

Rupárcsics Arnold,
orvos-gyakornok, Pforzheim,
Németország

Az indián bosszúja

1492. október 12-én Kolumbusz Kristóf hajói elérték a Bahama-szigetláncot, és így Közép-Amerika szigetvilágát. Egy új világot fedeztek fel, amely készen állt az európaiak általi leigázásra. A konkvisztádorok (hódítók) elsősorban aranyat, gyöngyöt kerestek, de az indiánok által termesztett számos új növényi fajt is áthoztak Európába, amelyek nélkül ma már nehéz lenne elképzelni az életünket: ilyenek például a kukorica, a burgonya, a paprika és a paradicsom.

A hódítók azonban magukkal hoztak egy másik növényt is, amely átkerülve a régi kontinensre, sokkal több európai életét kioltotta, és oltja ki azóta is, mint amennyi indiánt összesen leterítették a spanyolok, portugálok, angolok, franciák és amerikaiak fegyverei.

Talán rájöttünk már, hogy a *dohányról* van szó. A hozzá kötődő káros szokás, a dohányzás, amely azóta minden kontinensen elterjedt, évente kb. 5,4 millió halálesetért, és további tíz- és százmilliók számos problémájáért felelős világszerte.

Jó üzlet?

A dohánytermékek ipara első látásra jó üzletet jelent: a dohányfüggő, ha kell, bármit, bármennyit odaad e termékért. Szibériai fogságból visszatérők mesélték, hogy volt, aki szűkös kenyéradagját cserélte cigarettára, és végül teljesen legyengült és éhen halt, de a cigarettáról akkor sem volt hajlandó lemondani. Kapva kaptak rajta ezért a kormányzatok, és állami monopóliummá tették, hatalmas hasznokat zsebelve be – de ez csak a színjáték első felvonását jelentette.

Jött ám a második is. A dohányfüst, rágott bagó, szippantott burnót (azaz finom porrá őrölt dohány) mindig meghozta a maga eredményeit: beteges állapot, korai öregedés, csúnyulás, betegségeket magukban hordozó újszülöttek, a különböző ráktípusok, valamint szív- és érrendszeri betegségek, no meg az állandó pénzkidobás magára a termékre, meg az ezt kísérő kávéra, alkoholra, végül pedig a gyógyszerekre, operációkra. Az államnak meg a szociális kasszának végül is sokkal többbe kerül a számos beteg

Kolumbusz Kristóf partra száll.
Dióscoro Puebla Tolín (1831–1901) spanyol festő műve

ember gondozása, mint amennyi a profitokból, profitadókból befolyik.

A dohányos bácsi

Egy idős férfit ismertem meg annak idején az egyik kalotaszegi faluban. Fiatalkorában rászokott a dohányzásra, és ez egész életén át kísérte. Idős korára keringési zavarai lettek, és végül az egyik lábából le kellett vágni egy részt. Sajnos a fájdalmas műtét ellenére sem bírta szokását elhagyni, így hát következtek sorban a további amputációk, egyre feljebb, míg végül mindkét lábát szinte teljesen elvesztette. Kérdeztem – azóta már elhunyt – feleségét:

– Miért adnak neki továbbra is cigarettát? Hisz már úgy sem tudna érte kimenni...

De ő így felelt:

– Nem lehet bírni vele. Borzalmas, mit lerendez, ha nem kapja meg. És nekem kell odamennem hozzá gondozni őt!

Utolsó három napjában szinte öntudatlan volt a bácsi – ekkor

Békepipa

már nem dohányozott, de így is a cigarettáit emlegette.

Mi ez a szokás? Hogyan lehet annyira rákapni, hogy a józan ész teljesen kikapcsolja, pedig borzalmas ízű és szagú, értelmetlen dolog? A dohánylevélben tudni valóan egy igen erős idegméreg, a nikotin található, amely nagyon gyorsan függőséget okoz. De csak a nikotinról lenne szó? Sokan meg-

próbálták azt tablettá vagy nikotinos tapasztalás útján bevinni, mégsem szoktak le.

Mi rejlik a háttérben?

A pszichológusok szerint a nikotinfüggőségen túl a dohányzás pótcselekvés. Vagyis, az ember tehetetlennek érzi magát, fél a holnapi naptól, képtelen kezelni problémáit, és ekkor ez a szokás, a magabiztos mozdulat, ahogyan újból és újból rágyújt, azt az illúziót keltik benne, hogy még mindig ura a helyzetnek, még mindig ő az, aki irányít. S ezt persze erőteljesen alátámasztották a reklámok, meg a régebbi filmek állandóan dohányzó férfi és női sztárjai.

Az első világháború

Mindez a legvilágosabban az első világháború harcterein látszott meg. A szanitécoknak azt tanácsolták, tegyenek ci-

Richmondi dohányraktár, XIX. század, Egyesült Államok

garettát a súlyos sebesültek szájába. És valóban, a jajgató, néhány perc múlva elvérző embereket így könnyebb volt megvigasztalni:

– Sebaj, bajtárs, itt egy cigaretta, s mindjárt minden rendben lesz!

A haldokló megnyugodva szippantotta be a füstöt, elképzelve, hogy békeidőben a Montmarte valamelyik kávéházának teraszán üldögél, míg a szemei le nem csukódtak..., s valóban minden rendbe jött.

Az idegpályák

A dohányzás egy másik súlyos velejárója a beidegződés. Ez olyan, mint a cipő befűzése: az elején nehezen megy, de azután már magától értetődően, könnyen tesszük. A Teremtő alkotott meg minket így, hogy képesek legyünk az élethez szükséges tevékenységeket könnyedén, automatikusan elvégezni. Ilyen a beszéd, az írás, ollóval

vágás, biciklizés, autóvezetés, és megannyi más dolog. Csakhogy az

Pihenő az első világháborús fronton

idegsejtek végződéseiben kialakuló idegpályák – a beidegződések – lehetősége veszélyt is rejt magában, hiszen ugyanilyen erősen berögződhetnek a rossz szokások is: pl. a trágár beszéd, hazudozás,

erkölcstelen, parázna gondolkodás, tunya, önző életmód, stb. Ezek teljességükben csak Isten ereje által győzhetőek le, az újjászületés révén (János 3:3).¹

Mi tölti ki életed?

A fentieket olvasva talán egyes olvasókban is megfogalmazódott a kérdés: hát már ezt az egy örömet is el akarják venni a szegény embertől? Hisz nekem már csak ez az egy élvezetem maradt ebben a sivár életben...

Valóban, ez minden függőségre igaz. Hogy mennyire jó az vagy sem, már nem érdekel minket, mivel úgy érezzük, az illető anyag vagy szokás – legyen az alkohol, szerencse- vagy számítógépes játék, kényszeres evés vagy tévénevelés, erkölcstelen filmek, műsorok – teljesen kitölti az életünket, valódi értelmet és tartalmat adva annak. És ha ez valóban így van, akkor jól sejtjük: az illető szokásunkat elvesztve, egész életünk értelmét veszítené és összeomlana.

Egy igaz közmondás

Ismerek egy másik nyelvből származó közmondást, amely így szól: „Ne próbáld lebontani az ember viskóját, amíg fel nem ajánlottál helyette egy palotát.” Azaz, van, aki semmi jobbat nem ismer, emiatt görcsösen ragaszkodik ahhoz, amilye van. A tékozló fiúnak, amikor a disznókhoz jutott, legalább volt mire visszaemlékeznie: az atyai ház nyugalma, bőségére... De ha nekem még

Két világháború közötti cigarettareklám

¹ „Ha valaki újonnan nem születik, nem láthatja az Isten országát.”

az emlékeimben sem dereng fel semmi?

Én most viszont a mennyei Atya házára gondolok: hányan élnek életüket az örök élet reménye nélkül, a hitetlenség szürke cellafalai között? Így hát nem is csoda, hogy legalább ezt az életet megpróbálják valahogy „értelmessé” tenni, túrhetően átvészelnéni – már ahogyan azt ők is más, örök reménység nélküli emberektől látták.

Évtizedekkel ezelőtt...

Tizennégy éves koromban tört be e szokás életembe. Addig utáltam, hisz egész kicsi koromtól kezdve nálunk is sűrű cigarettafüst terjengett a szobában. Érzékeny lett a tüdőm, gyakran betegeskedtem, és szüleim egészsége is jócskán megsínylette az akkor még oly divatos szokást – figyeljük csak meg, a '60-as évekig a filmekben még szinte minden sztár dohányozott! – és végül sikerült valahogy leszokniuk.

Nyolcadik végeztével osztálykiránduláson vettem részt, és egy nálam erősebb, fenyegetően viselkedő fiúval kerültem egy sátorba. Mivel én vonakodtam kipróbálni, azért hogy rászoktasson, este a sátor minden részét betömte, majd több szálát is elszívott. A tömény füstben aludva, reggel, amikor felébredtem, már csak azért is, hogy az illető rámenősségétől megszabaduljak, rágyújtottam, s előzetes „kezelésben” részesült tüdőm – a dohány e velem egykorú misszionáriusának elismerő tekintetétől kísérve – köhögés nélkül kibírta.

Ezután tizenegy olyan év következett az életemben, amikor, habár teljesen nem váltam függővé, a dohány mégis életem részévé lett.

A Gyógyszer

Ám Isten kegyelméből, '89 augusztusában találkoztam azazal a megvetett, kicsúfolt, vagy

A valódi szabadulás csak Istentől jöhet

csak csendben porosodó Könyvvel, melyről valaki azt mondta: „Ezen az üllön sok kalapács öszszetört.”

E könyv betekintést nyújtott nekem egy csodás, új világba, melyet a legkáprázatosabb mesék sem tudnak megközelíteni. Olyan világ ez, ahol minden rossz és gonosz eltűnik, ahol minden tökéletes, és kimondhatatlan boldogság lakozik.

Ezzel egyidőben senki sem mondta, hogy hagyjam el e szokást, de miközben egyre jobban megismertem és elhittem a Biblia tanításait, és hinni kezdtem a Gondviselő Istenben, lassan már nem kívántam a dohányfüstöt. Úgy éreztem, hogy bűdös, rossz ízű, és végül már csak fehér, import Kentet, meg egyéb márkás cigarettákat bírtam szívni, s belőlük is csak napi egyet, a kávé mellé. Azután

már csak egy felet... míg végül teljesen elmaradtak. Hasonlóan történt az alkoholos italokkal is: többé már nem kívántam őket.

Akkor és ma

Régebben a Bukaresttől Kolozsvárig tartó 8-9 órás vonatút alatt, kint a folyosón, egy éjszaka folyamán a 10-15 szál „lement”.

Manapság, ha vonaton utazom, vagy buszra várok, más a szokásom: elmélkedem, gondolkodom, olvasok, imádkozom, embertársaimmal beszélgetek.

Ma mindezt így magyarázom: engedtem, hogy szívem elülső ajtaján bejöjjenek Isten jó dolgai: a szeretet, a hit, a remény, a Belé vetett bizalom – és ekkor a hátsó ajtón automatikusan távoztak a rossz dolgok. Mert Isten jelenlétének világossága és a sötétség cselekedetei nem férnek össze egymással.

Kedves Olvasó!

Talán te is e szenvedélynek – vagy valami másnak – vagy a rabja. Ne vergődj hiábavalóan: *saját erődből* lehetetlen a teljes szabadulás. Sátán csupán ide-oda fog vonulni szíved kamráiban, egyik bástyát talán feladva, de a másikat megerősítve – és így, ha valamely rossz szokásodat sikerül is legyőznöd, egy másikkal kell majd szembenézned.

Neked, nekünk *teljes szabadulásra* van szükségünk, s ezért Istenhez kell jönnünk imában, befogadnunk az ő Igéjének igazságait, és hagynunk, hogy Ő vezessen egy új élet, egy újjá tett szív, a boldog, örök élet reménységének csodálatos útján!

Igen, kérnünk kell Tőle imában azt, hogy szabadítson meg a dohány, és ugyanígy más bűnök,

rossz szokások rabságából is – és Ő ezt meg is teszi, ha őszintén kértük – de vajon nem kellene-e ezt követően nem csak az Ő segítségét, hanem az Ő társaságát, barátságát is elfogadni?

„Titeket pedig barátainak mondtattalak: mert mindazt, amit

az én Atyámtól hallottam, tudtul adtam néktek.” (János 15:15)

„Azért ha a Fiú megszabadít titeket, valósággal szabadok lesztek.” (János 8:36)

„Azért akár esztek, akár isztok, akármit cselekesztek, mindent az

Isten dicsőségére míveljétek.” (1Korintus 10:31)

„Ha valaki az Isten templomát megrontja, megrontja azt az Isten. Mert az Isten temploma szent, ezek vagytok ti.” (1 Korintus 3:17)

Jancsó Erik

A boldog otthon (1. rész)

Régen és ma

Valamikor, nem is olyan rég az a felfogás érvényesült, miszerint a társadalom alapja a család, napjainkban azonban mintha elveszítette volna ezt a pozícióját. Vajon érdemes házasságot kötnöm? – teszi fel a kérdést nem egy fiatal, és valóban egyre többen választják a magányos farkas szerepet, vagy élnek „kötetlenül, hivatalos iratok nélkül” egymás mellett. Ter-

mészetesen itt nem a dokumentumok hiánya a gond, hanem az az elképzelés, miszerint így könnyebb lesz az esetleges elválás, ha úgy adódik – vagyis, eleve a válás képzetével indul egy „komolyabbnak” gondolt kapcsolat. De nem erről a témáról szeretnék most beszélni.

A frigyre lépést követően még a 21. században is az első kérdése minden ismerősnek, hogy mikor

érkezik majd a trónörökös. Azután, ha megszületett a gyerek, akkor újból érkeznek a kíváncsiskodók: mikor lesz majd kistestvér. Ha másodikként született kisbabát látogatnak, akkor feltevődik a kérdés: no, és vállaltok-e még?

Amikor egy nő teherbe esik, hatalmas elvárásokkal tekint úgy a leendő anyára, mint az édesapára a születendő jövevényre. Milliónyi elképzelés tör utat magának, miszerint ez a gyerek teljesen más lesz, mint a többi, csendes lesz, jó alvó, mindig mindenkinek mosolyog majd, szívesen marad a nagyszülőknél, ugyanakkor repesve örül, ha megérkeznek utána a szülei. Felcseperedve sosem mond majd ellent, mindig szót fogad, és örömmel engedelmeskedik már az első szóra. Sosem fogja felemelni a hangját, sosem fog hisztizni, nem lesz válogatós az étkezés terén, minden játékát önzetlenül megosztja, ha testvére születik, jelét sem mutatja majd a féltékenységnek, önként segít a házimunkában, ésatöbbi, ésatöbbi...

A Volkhov folyó partján épült XVII. századi Nikolszkij-kolostor, Szentpétervártól kb. 100 km-re keletre fekszik, Sztaraja Ladoga helységben. 1782-ben innen jelentették a cári udvarnak Valentina Vasziljevna esetét, aki 69 gyermeket szült férjének, az illető évben elhunyt Feodornak, s ekként a ma ismert világrekordot viszi

A gyerekünknek adható legnagyobb ajándék az, ha a szülei egymás iránti és iránta való őszinte szeretetének melegében nő fel

Hogyha Ön, kedves Olvasó, szülő már, akkor bizonyára emlékmosolyokat csalnak az arcára a fenti sorok. Nagyon sok fiatal édesanyával találkoztam és beszélgettem az elmúlt években, akik arról meséltek, mennyire szerettek volna nagycsaládot..., ám az első gyerek érkezésével elképzelt idilljeik szertefoszlottak, kudarcként élték meg az első éveket, azután pedig hiába várták, hogy egyre jobb legyen, csak romlott a kapcsolatuk a gyerekkel. Ilyen módon hallani sem szeretnék testvérről. Olyan szülőkkel is szót váltottam, akik úgy érezték, kettőnél több gyereknek nem tudnák azt a kényelmet nyújtani, amire egy mai gyereknek szüksége van.

Süni-törvény

Talán sokuknak ismerős Kun Erzsébet neve, aki jobbra vicces

történetei miatt vált híressé az 1900-as évek második felében, de utolsó éveiben sokat publikált a családról, a szeretetről, boldogságról. Az ő tollából származik egy gyönyörű párhuzam:

„Néhány sündisznó roppant fázik egy téli éjszakán. Összebújnak hát, hogy egymást melegítve védekezzenek a hideg ellen. De mennél jobban összebújnak, annál jobban érzik egymás tüskéit, annál jobban szűrnak. Próbálnak hát távolodni. Csakhogy akkor ismét dideregnek.

Valahogy így van ez az emberrel is. Ha eltávolodik társaitól, minden kihűl körülötte, rideg lesz az élete. Ha közelít hozzájuk, némely szúrást, esetleg akaratlan tüskét el kell viselnie. De még mindig jobb szeretteink tüskés kedvét eltűrni, mint belefagyni az egyedüllétbe. Elvégre nekünk is vannak tüskéink,

amelyeket a hozzánk ragaszkodók kénytelenek eltűrni. S ha él bennünk megértés, szeretet, e tüsképárbaj sosem okoz veszélyes sérüléseket.”

Valahogy így van ez. Nem szeretjük a tüskéket, ezért nem szeretnénk további „sündisznókat”, vagy esetleg távolodunk tőlük, ha mégis ott vannak körülöttünk. Nem könnyű kérdés nyilvánvalóan: valahol úgy érezhetjük, hogy mi folyamatosan adunk, jót akarunk, a javát szeretnénk a gyerekünknek vagy gyerekeinknek, mégsem kapjuk vissza azt a hálát, amelyet – úgy érezzük, jogosan – elvárnánk. És valahol itt van a kulcsa a történetnek, úgy vélem. Az elvárásokkal. Mai világunk azt sulykolja belénk, hogy **mi** vagyunk a saját életünk központja, hogy mindenképpen jól kell éreznünk magunkat a bő-

„Elvégre nekünk is vannak tüskéink, amelyeket a hozzánk ragaszkodók kénytelenek eltúrní. S ha él bennünk megértés, szeretet, e túskepárbaj sosem okoz veszélyes sérüléseket.”

rünkben. Ez talán helyén is volna egy bizonyos pontig, hiszen a Szentírás is arra biztat, hogy mindenkor örüljünk. Meg kell azon-

ban értenünk, hogy mi is volt az eredeti célja az ember létezésének. Menjünk hát vissza egy kissé az időben.

A kezdetek

„Kezdetben teremté Isten az eget és a földet...” – ezekkel a szavakkal indul a Szentírás. Az Alkotó egyetlen szavára előállt a mindenség. Egy oldalnyival később olvashatunk az ember teremtéséről, akit – az előzőekkel ellentétben – saját kezével, saját képére formált az Isten a föld porából, és „életnek leheletét lehelté az orrába”. Isten az emberpárt az Éden kertjébe helyezte, ahol minden tökéletes harmóniában működött: az volt a célja, hogy a mennyei boldogságot a Föld lakói is megtapasztalják. Isten meg akarta osztani velük a hatalmas szeretetét. Ingyen. Feltételek és elvárások nélkül. A szabad választási jogot azonban nem vette el tőlük: és sajnos Éva élt is ezzel, amikor Isten törvényeit sutba vetve beleharapott a tiltott gyü-

A tavasszal nyíló hóvirág által Isten az eredeti, édeni tisztaságra hív minket vissza

mölcsbe.¹ Mind ismerjük a történetet.

Mit tett hát az Isten? Gondoljuk csak át! Önerőből megalkotott lényei, szabályait áthágva más urat választottak maguknak. Engedetlenség voltak. Hálátlanok. Mi lett volna a természetes reakció részéről? Én úgy gondolom az, ha azonnal lesújt a halállal rájuk. Amilyen a mosdó, olyan a törülköző. De nem ezt látjuk.

Ádám és Éva utóda között elhatalmasodott a bűn, a gonoszság, egymást bántották már az első gyermekeik is. Mi volt Isten válasza? Ha ismerjük valamelyest a Biblia egészét, tudjuk, hogy minden nemzedékben kiválasztott olyan családokat, akik világítottak a többiek számára. Akik bemutatták Isten jellemét: a kegyelmet, a megbocsátást, a visszatérési lehetőséget Hozzá. Sok ilyen személyt fel tudnánk sorolni, de hogy a családok elgondolása mellett maradjunk, említsük meg Noét elsőként. A Teremtés utáni első századokban hihetetlenül nagy volt az emberi romlottság, így az Úr elhívta őt, hogy családjával együtt megpróbáljon az emberek lelkére beszélni. Nyolcadmagával csak őt menthette meg az özönvíztől.

Ezután Ábrahám családját tette oly hatalmassá, hogy áldot-tá lehessen benne minden más

nemzetség: Izrael népe alakult meg ebből a kiválasztott családból. Ez a kis fény-nemzet azonban szintén az Éva útjára lépett, és könnyebbnek érezte önként a bűn rabságát választani, mint

sas létet preferálta: nem egyedül, hanem feleségével teremtette meg Ádámot, beléjük helyezve az utódok lehetőségét. „Szaporodjatok és sokasodjatok...” – szólt az isteni utasítás. Ha a bűn nem ront meg bennünket, most is az édeni békét élvezhetnénk, és önzetlen szeretet uralkodna közöttünk. Jézus golutai halála révén azonban bemutatta, hogy milyen önfeláldozó is ez a szeretet: vegyünk példát Róla!

A családok célja világitani az utat a környezetük számára, hiszen nem ez a földi robot az élet valódi arca! Bízthatnánk, kedves Olvasó, hogy olvasd el 2 Péter 3. fejezetét, melyben az apostol valódi reménységünkről beszél:

„Új eget és új földet várunk az Ő ígérete szerint, amelyekben igazság lakozik.” (13. vers).

Hogyan képes egy család valóban erre készülni, illetve úgy élni meg a Földön kiszabott esztendeit, hogy az igazi szeretet hasonmása megnyilvánuljon tagjai között? Jézus példájával mindenekelőtt. Ő tisztelettudó volt saját

a valódi szabadságot: folyamatosan lázadtak az Úr ellen. Ekkor döntött úgy a Végtelen Szeretet, hogy itt az ideje elküldeni saját Fiát: Jézust is egy emberi családba helyezte bele, testvérek közé, egy édesanya és édesapa védő szárnyai alá.

Miért: család?

Mi tehát az ember, a család célja? Láthattuk, hogy Isten a tár-

szülei iránt – legyünk hát mi is azok megöregedett felmenőinkkel szemben. Szoktunk-e figyelni arra, hogyan reagálunk idősödő szüleink (ha még életben vannak, természetesen) néha gyermekies kéréseire? Tudatosítsuk magunkban, hogy a saját szüleinkkel való beszélgetési modorunkkal egyfajta mintát adunk a saját gyermekeinknek: nézd, fiam, így kell beszélni a szüleiddel, illetve így kell

Minden házasságkötésnek azzal a gondolattal kellene indulnia, hogy egymást és majdani gyermekeinket a nemsokára eljövő örökéletre való felkészülésben kell segítenünk

¹ Az emberi hagyomány szerint ez a gyümölcs alma volt, erről azonban a Biblia nem beszél, így nem tudhatjuk pontosan, mi is volt a tiltott fán.

kritizálni őt a háta mögött. Kemény szavak, de hasznos ezt átgondolnunk.

Tudjuk, hogy Józsefnek, a Jézus nevelőapjának, voltak már idősebb gyermekei, így a Megváltó testvérekkel is rendelkezett. Mégsem olvassuk soha a Szentírás lapjain, hogy – bár bátyjai nem támogatták munkássága kezdetén – Jézus egyszer is negatívan állt volna hozzájuk. Mi hogyan ítéljük meg a saját, felnőtt testvéreink tetteit? És miként közvetítjük ezeket a gondolatokat a saját gyermekeink felé? Minden gesztusunk, szavunk a teljes elfogadást kell, hogy tükrözze. A teljes megelégedettséget.

Boldog család, de hogyan?

Kedves Olvasó! Meg kell értenünk, hogy **Isten nélkül** nem tud a családi életünk kiteljesedni. A földi szeretet érzelemalapú, a mennyei azonban alapelv! A földi meglátás feltételekhez köti a szeretet kiárasztását, a mennyei szemléletet azonban feltételek nélküli szeretet jellemzi. Ahogyan egy XIX. századi író nő is mondta:

„A szeretet értékes ajándék, amelyet Jézustól kaptunk. A tiszta és szent szeretet NEM ÉRZELEM, hanem ALAPELV.”²

Vajon amikor megbánt a páruunk vagy a gyermekeink, akkor is ugyanolyan szeretettel tudunk feléjük fordulni, mint amikor kedvesek, gyengédek

A szeretet kifejezésében példát vehetünk a gyermekeinktől: gyorsak a megbocsátásra, önzetlenek, ragaszkodóak

velünk szemben? Éva tette óta az az önző gondolat él bennünk, hogy minden értünk van, és hatalmas elvárásokkal állunk embertársaink felé. Természetesen az lenne a „normális” (hogy „édenit” ne mondjak), *ha mindenki szeretetet tanúsítana mindenki felé, DE már nem az Édenben élünk – sajnos.*

Csak magunkat tudjuk megváltoztatni, másokat nem.

Tudatosítanunk kell tehát, hogy még a gyermekeinknek is saját döntési lehetőségük van, ők sem robotok. A páruunk léte sem arra szolgál, hogy minket boldoggá tegyen! Ez korunk hatalmas becsapása! Egyetlen em-

ber sem tud boldoggá tenni egy másikat – a szó valódi értelmében.

„Az otthont azzá kell tennünk, amit ez a szó magába foglal. A földön a mennyelőképe legyen, az a hely, ahol ápolják az érzelmeket, azoknak tudatos elnyomása helyett. Boldogságunk a szeretet, a rokonszenv és az egymás iránti udvariasságunk ápolásától függ.”³

Nem könnyű megállni egy olyan társadalomban, amely az „Ön megérdemli!” szlogenen alapul, előtérbe helyezve az énünket. De ha valódi boldogságot akarunk, akkor meg kell tanulnunk úgy szeretni, mint Megváltónk: feltételek, elvárások nélkül. **Akkor is, amikor nem ezt kapjuk vissza.** Isten sem hagyott magunkra minket, amikor elfordultunk Tőle, hanem

minden lehetséges módon megpróbált visszatéríteni önmagához. A hatalmas jó hír az, hogy valóban nagyon közel van a nap, amikor vissza fog Krisztus térni. A családunk itteni létének célja pedig arra az új világra készülni, melyet Ő készít nekünk.

„Az Úr Jézus Krisztusnak kegyelme, az Atyának szeretete és a Szentléleknek közössége legyen mindnyájatokkal. Ámen.” (2 Kor 13:13).

Orbán Hajnalka,
pedagógus,
Nyáradszereda

² Ellen Gould White: *A boldog otthon.* Advent Kiadó, 1998, Budapest, 46. o.

³ uo. 17. o.

A természet IQ-ja (2. rész)

Amire egy béka tanít...

Az elmúlt alkalommal az aranylile, a sarki csér, és az ausztráliai lábastyúk példájával bizonyítottuk azt, hogy ezen élőlények precíz, intelligens tervezés eredményei. A madarak világában valóban csodálatos viselkedésmódokat fedezhetünk fel. De vajon az alacsonyabb rendű élőlényeknél is tetten érhető ez a komplex ösztönösség?

A Bibron-szemfoltosbéka

A ragadozók elől való megmenekülés egyik hatékony módja, ha a zsákmánynak kiszemelt állat meggyőzi a támadót arról, hogy ő tulajdonképpen valami egészen más, mint ami valójában. Ezt a legkönnyebben úgy teheti meg, ha becsapja az éhenkórász, például elhiteti vele, hogy sokkal nagyobb, mint egy ideális falat, vagy ha valami másnak próbál látszani: mondjuk gusztustalan ürüléknek, esetleg

éppen egy saját magánál, sőt a támadónál is veszedelmesebb állatnak. A dél-amerikai Bibron-szemfoltosbéka (*Pleurodema bibroni*) hátsó feléről két szem „tekint vissza” a szemlélőre. Ezek nem csupán foltok, hanem szabályos bőrgumók, amelyek mind mintázatukban, mind formájukban egy igazi szempár utánzatai. Olyanok, mint két nagyméretű szemölcs, amelyen a foltok a szem pupilláját imitálják. Ez a békafaj magabiztosan úgy védekezik a rátámadó éhes kígyó

ellen, hogy hirtelen hátat fordít neki, a fejét a földre szorítja, a hátsóját felemeli, így két álszeme a támadóra szegeződik.

A támadó a nagy szemek látán zavarba jön. Nem lehet biztos benne, hogy nem egy nagyobb méretű állattal találta-e szembe magát – hiszen a szemek távolságából és méretéből ez következne. Sőt, a béka behajlított lábai hatalmas szájnak tűnnek, testének vége pedig hegyes orrnak – és minden pontosan a

Szemfoltosbéka hímje (Uruguay)

megfelelő helyen van! Bár a béka ezt sohasem látja, hátulról ilyenkor egy emlős arcára emlékeztet. Amikor pedig a lábát a testéhez szorítja, hátsó lábainak két-két ujja felemelkedik a földről. Ezek a meghajlított, előremeredő ujjak végzetes karmokat idéznek. A bemutatott show éppen elég a kígyónak ahhoz, hogy valami kockázatmentesebb vacsoralehetőség után nézzen.

Felmerül a kérdés, hogy honnan származnak az álszemek a béka hátsó felén?

Az evolúció elképzelt porondján az apró változások és a természetes kiválogatódás osztorpattogásának engedelmessége, fokozatosan kellett volna létrejönniük. Ebben az esetben azonban először egy alig láthatóan apró, mintáját és színét tekintve teljesen a breki színébe olvadó bőrkinövés-kezdemény jelent volna meg. Egy ilyen kis szépséghiba semmiféle előnyt nem jelentett volna a számára. Ami viszont nem jelent előnyt, az az evolúciós elképzelés szerint kíméletlenül eltűnik a szelekció süllyesztőjében, és nem fejlődik tovább sok ezer apró lépésen keresztül, míg végre az élőlény valami hasznát venné.

Felvethetjük azt is, hogy vajon nem lehetséges-e, hogy a hamis szemek egy hirtelen, egyszeri változásként jelentek meg egy „torzszülött” békán (éppen a megfelelő helyen és mintázattal). Ez azonban jóformán teljesen valószínűtlen. Különösen, ha azt is számításba vesszük, hogy a béka „tudja”, hogy milyen álarccal rendelkezik, és ennek

megfelelően viselkedik (nem menekül, hanem hátat fordít, és felemeli a far-maszkját). Ez azt jelenti, hogy a viselkedése is öröklött.

Azonban a műszemek, a színváltás és a megfelelő lélektani pillanatban bemutatott viselkedés együttes, véletlenszerű megjelenése genetikailag annyira kis valószínűségű esemény lenne, mintha valaki egy Mona Lisa alakú anyajeggyl a hátán születne, és ugyanakkor születésétől fogva fejből tudná Leonardo életrajzát

és mindez öröklődne. A manapság bevett evolúciós szemlélet tehát ennek a jelenségnek az eredetére sem tud választ adni. Az álszemek azonban makacsul ott vannak a béka hátsó részén. Érdeemes lenne tehát a más alapokon álló értelmezéseket is megfontolnunk!

Bibliográfia
Hornyánszky Balázs – Tasi István: *A természet IQ-ja.* Kornétás Kiadó, 2002.

Szabó Attila, nyugdíjas lelkész
és biológianár,
Balatonfüred

Erdélyi Bibliainskola

Tizedik rész:

A megváltás élménye

„És nincsen üdvösség senki másban, mert nem is adatott az embereknek az ég alatt más név, amely által üdvözülhetnénk.” (Cselekedetek 4:12)

Mákófalvi fiatalok

Bevezető

Az osztályban ő volt a bajkeverő. Nem tanult, és csak bosszantotta a többieket is. Egy tanár sem kedvelte őt. Teljesen reménytelennek tűnt. Ekkor egy új tanítónő érkezett, aki meglátta a fiúban a lehetőséget, és próbára tette sosem használt képességeit. Amikor a fiú tudatára ébredt, hogy valaki törődik vele, drámai változás ment végbe benne. Mindent megtett, hogy megjavuljon. Tanulmányi munkájában, eredményeiben nagyfokú fejlődés mutatkozott.

A szülői értekezlet napján pánik lett úrrá rajta – eszébe jutottak ugyanis az elmúlt alkalmak. Azonban, amikor a szülei távozni készültek, nagyon megdicsérték őt. Szerette volna tudni, hogy miért nem tettek említést a korábbi sikertelen dolgozatairól?

Amilyen gyorsan csak tudott, odaszaladt a padjához, hogy megnézze a füzetét. Nagyon elámult, amikor rájött, hogy miért kapott szüleitől dicséretet. Az ő kedves tanító nénije kivett minden elégtelen dolgozatot, és csak a nemrég született, jó dolgozatokat hagyta benne.

Ez a történet arra emlékeztet, amit Jézus tett értünk. Amikor hozzá jövünk bukásainkkal, bűneinkkel, vétkeinkkel, Jézus tisztára mossa azokat, és felváltja őket azzal a jó és engedelmes élettel, amelyet Ő élt. Megváltoztatja szívünket, hogy képesek legyünk a bűnt elutasítva élni. Erről szól a *megváltás*.

Mérlegelésre

1. Mindannyian bűnösök vagyunk

Ádám és Éva bukása óta a bűn uralkodik a világban.

„Mert mindnyájan vétkeztek és szűkölködnek Isten dicsősége nélkül.” (Róma 3:23)

Békét és megbocsátást egyedül csak akkor kapunk, ha megvalljuk és elhagyjuk a bűnt, elfogadjuk Jézust, mint Megváltónkat. Hallgatnunk kell a Szentlélek szavára, aki bűntudatra ébreszt bennünket, és megtérésre vezet. Megváltozott szív nélkül nem vagyunk képesek Istent szeretni és az Ő tetszése szerinti életet élni.

2. Hogyan változhatunk meg?

Egyedül csak az újjászületés által. De csak úgy születhetünk újjá, ha teljes bűnbánattal jövünk a kereszthez, és kérjük Istent, cserélje ki szívünket:

„És adok néktek új szívet, és új lelket adok belétek, és elveszem a testetekből, és adok néktek hússzívet. És az én lelkemet adom belétek, és azt cselekszem, hogy az én parancsolatimba járjatok és az én törvényeimet megőrizzétek és betöltsétek.” (Ezékiel 36:26–27)

3. Hogyan tapasztalhatjuk meg naponta ezt az újjászületést?

Imádság és a Biblia tanulmányozása által Jézusba vetett hitünk növekedni fog. Barátunkká és társunkká válik. A Szent Lélek által vezet majd bennünket. Ahogyan Krisztust képessé tette, hogy véghez vigye Atyja akaratát, a Szent Lélek bennünket is alkalmassá tesz a jó cselekvésre.

Tanulmányozzunk!

1) Mi az üdvösség?

Egyes keresztényeket összeza-var, ahogy a Szentírás az üdvösség élményét leírja. Hogy jobban megértsük, Isten hogyan viszi véghez üdvösségünket, át kell gondolnunk:

- a) a múltunkat (ami már megvalósult),
- b) jelenünket (ami most megvége) és
- c) a jövőnket – a második adventig.

2) Mi a első lépés az üdvösség felé?

Amikor felismerjük, hogy elvesztettek vagyunk bűneink miatt, Isten Igéje megtérésre szólít fel:

„Péter pedig monda nékik: Térjete meg és keresztelkedjete meg mindnyájan a Jézus Krisztusnak nevében a bűnöknek bocsánatjára; és veszitek a ajándékát.” (Cselekedetek 2:38)

3) Megigazulás

A bűnös nemcsak bűnbocsánatot nyer Krisztusban, hanem igaznak is nyilvánítatik.

„Megigazulván ingyen az ő kegyelméből a Krisztus Jézusban való váltság által...” (Róma 3:24)

4) Jó cselekedetek

Nem a jó cselekedeteink mentenek meg minket. Üdvösségünk Isten ajándéka, amit a Jézusba vetett hit által kapunk. Azonban ez nem jelenti azt, hogy nincs szükség az engedelmessegre. Az őszinte hit természetes módon megtermi a jó cselekedeteket:

„Akarod-é pedig tudni, te hiábavaló ember, hogy a hit nélkül megholt? [Avagy] Ábrahám, a mi atyánk, nem cselekedetekből igazítottatott-é meg, felvívén Izsákot, az ő fiát az oltárra? Látod, hogy a hit együtt munkálkodott az ő cselekedeteivel, és a cselekedetekből lett teljessé a hit.” (Jakab 2: 20–22)

5) Mi a megigazulás?

A megigazulás az, amit Isten tesz értünk. Olyan aktus, amelyben Isten igazzá nyilvánítja a megtért bűnöst Krisztus kereszthalálára való tekintettel.

„Megigazulván azért hit által, békességünk van Istennel, a mi Urunk Jézus Krisztus által (...) Bizo-

nyára azért, miképpen egynek bűn-eseite által minden emberre [elhatott] a kárhozát: azonképpen egynek igazsága által minden emberre [elhatott] az életnek megigazulása.” (Róma 5:1,18)

6) Szentség

Hogyan szólítja Pál az efézusi hívő testvéreit?

„Pál, Jézus Krisztus apostola Isten akaratjából, az Efézusban lévő és Krisztus Jézusban hívő **szentek-**

Atyánk elfogadott minket és képessé tett bennünket arra, hogy Lelke által Jézussal járjunk. Ha igazán megtértünk Hozzá, az Ő gyermekei vagyunk:

„Mert akiket Isten Lelke vezérel, azok az Istennek fiai. (...) Ez a Lélek bizonyosságot tesz a mi lelkünkkel együtt, hogy Isten gyermekei vagyunk. Ha pedig gyermekek, örökösök is; örökösei Istennek, örökostársai pedig Krisztusnak; ha ugyan vele együtt szenvedünk,

Szent Lélek megtermi bennünk az Ő gyümölcsseit. Sorold fel a Lélek kilenc gyümölcsét!

„De a Lélek gyümölcse: szeretet, öröm, lékesség,

.....”
(Galata 5:22)

Kulcsszavak

Megigazulás: amit Jézus tesz értünk. Isten nyilvánít bennünket igaznak, amikor hittel elfogadjuk, amit Jézus tett értünk.

Megszentelődés: amit Jézus tesz bennünk. Amikor Isten akaratával összhangban élünk az Ő ereje által.

Bűnbánat: amikor megbánjuk bűneinket és elfordulunk azoktól.

Gondolkodjunk!

Lehetünk-e tökéletesek?

„... megjelenék az Úr Ábrámnak, és monda néki: Én a mindenható Isten vagyok, járd én előttem, és légy tökéletes.” (1 Mózes 17:1)

„Legyetek azért ti tökéletesek, miként a ti menygyei Atyátok tökéletes.” (Máté 5:48)

A bűnét mentegezni kívánó ember szereti hangoztatni:

– Hiszen mi emberek nem lehetünk tökéletesek, mert csupán Isten tökéletes!

Az Ige azonban mást mond. Mind az Ószövetségben Ábrahámot, mind az Újszövetségben hallgatóit az Úr arra szólítja fel, hogy legyenek tökéletesek. Isten nem kérne tőlünk valamit, ha tudná, hogy az lehetetlen. Ő tökéletességet vár el tőlünk emberi mivoltunkban, úgy, ahogy

A tavasz hírnökei (Bogláros szellőrózsa)

nek. Kegyelem néktek és békesség Istentől, a mi Atyánktól és az Úr Jézus Krisztustól.” (Efézus 1:1–2)

Mire figyelmezteti a thesszalónikaiakat?

„Mert ez az Isten akaratja, a ti **szentté** lételetek (...) Mert nem tisztátalanságra, hanem **szentségre** hívott el minket az Isten.” (1 Thesszalónika 4:3,7)

Isten Igéje szentnek hív, és szentségre szólít fel minket. Mivel megváltattunk bűneinkből,

hogy vele együtt is dicsőüljünk meg.” (Róma 8: 14,16–17)

Az üdvösségnek ez a két szempontja – a megigazulás és a megszentelődés – elválaszthatatlan egymástól. A megszentelődésnek itt és most kell lezajlania, míg az üdvösség végső élménye, a megdicsőülés, Jézus második eljövetelkor válik valóra.

7) A Lélek gyümölcse

Végezetül, miközben növekszünk a megszentelődésben, a

A Sebes-Körös völgyére néző Sebesvár romjai (Bánffyhunyad és Csucsá között)

Ő tökéletes az Ő isteni mivoltában.

Íme hogyan beszél Jóbról:

„Észrevetted-e az én szolgámat, Jóbot? Bizony nincs hozzá hasonló a földön: feddhetetlen, igaz, istenfélő és büngyülőlő.” (Jób 1:8)

Jób hozzánk hasonló ember volt. Mi akadályoz hát meg abban, hogy mi is ekként kövessük Istent?

Jóbot az őt vezérlő Isten Lelke tette képessé a feddhetetlen életre. Ó, bár fel tudnánk fogni Isten Szent Lelkének csodálatos erejét! Ha kérjük, a Szent Lélek megvéd bennünket Sátán kísértéseitől és hatalmától. Átformálja szívünket és gondolatainkat, hogy az Ő akaratát tegyük. Ekkor, minden körülmény ellenére, biztonságban járhatunk vele, és buzgón szolgálhatjuk Őt.

Vajon válaszolunk-e ma Jézus Atyjához intézett imájára?

„Nem azt kérem, hogy vedd ki őket a világból, hanem hogy őrizd meg őket a gonosztól.” (János 17:15)

Döntés

Kedves Olvasó!

Ha úgy érzed, hogy szükséged van Jézusra, és szeretnéd, ha Megváltód lenne, jelöld meg az alábbi állításokat, ami a te döntésedet fogja tükrözni!

❖ Bűnös vagyok, ezért szükségem van bűnbánatra, megbocsátásra és arra, hogy szívem, életem megváltozzon.

❖ Hiszem, hogy Jézus az én Megváltóm, és hogy meghalt értem. Hiszem, hogy ha kérem, megbocsát és új szívet ad nekem.

❖ Kész vagyok életemet Jézusnak adni. Erőt kérek, hogy enge-

delmeskedni tudjak Igéjének, ami által jellemem hozzá hasonlóvá válhat.

❖ Naponta szeretnék a Szent Lélekért imádkozni, és tanulmányozni a Bibliát, hogy lelkiileg növekedhessek.

Imádságom

Mennyei Atyám! Hálás vagyok szeretetedért, amely által odaadtad értem egyszülött Fiadat. Vedd az én bűnös szívemet, cseréld ki hússzívra, és bocsáss meg nekem! Formáld át engem, hogy így majd a Te Lelked által Jézus szeretete és engedelmissége áradjon az én életemben!

Jézus nevében kértem! Ámen.

Összeállította:
Farkas Győző,
lelkipásztor, *Zilah*
(és J.E.)

A Tízparancsolat

Hetedik rész:

A hatodik parancsolat

„Ne ölj.” (2 Mózes 20:13)

Ez egy rendkívül szűkszavú parancsolat, ám annál mélyebb az értelme. Hogyan is magyarázhatnánk ezt a két szót? Mit ne öljünk? Mikor ne öljünk?

A szabály és az elv (princípium) közötti különbség

Azt, hogy a Tízparancsolat tíz szabályt, vagy tíz elvet foglal-e

den zár, balra nyílik, jobbra zár” – , a közösségi életben – pl. a déli harangszó – ugyanígy a helyi szokások, étkezés, udvariaság, köszönés, öltözködés terén. Mindezek rendkívül hasznosak lehetnek, és életünk megkönnyítését, helyes lefolyását szolgálják. Ekképpen, ha a Tízparancsolat tíz szabályt jelentene, bárki,

Zsidó család a Pészach (Pászka) ünnepén

magába, ennél a parancsolatnál különösen fontos megértenünk. Mi a szabály? Például, vegyük a jobboldali közlekedését: Európában a gépkocsiknak a menetirányra nézve az úttest jobb oldalán kell közlekedniük. De ugyanez Nagy Britanniában már nem érvényes: ott a közúti közlekedés a bal oldalon történik. Számos szabályt állítanak fel az iparban – „minden csap és min-

szinte gondolkodás nélkül, egy kis jóindulattal alkalmazhatná őket. Ám az idő múlásával, vagy a különböző kultúrákban változhatnak a körülmények: mi lesz akkor a szabályokkal?

A szombat parancsolata, mint elv

A legszembetűnőbb e szempontból a negyedik parancsolat, melyben az Úr csak ennyit

mondott: „...semmi dolgot se tégy azon...” (2 Mózes 20:10)

Semmi dolgot? Vajon mit jelent ez? A falusi gazdaságban a teheneket meg lehet-e fejni? A lovat megitatni? A tyúkokat kiengedni és magot vetni eléjük? Természetesen – úgy ahogy a kisgyermeket is pelenkázunk, megmossuk, az ételt megmelegítjük, az asztalt megtérítjük, betegek esetén a szükséges gyógykezeléseket elvégezzük... De hát ez mind dolog! mondhatná valaki. Valóban, de az ésszerűség megkívánja, hogy azt, ami el nem halasztható, mindennapi munka, végezzük el. Azonban, Isten iránti szeretetből, mivel ez a Vele való közösség napja, nem a szombati nyugalomnapon megyünk el szántani, vagy aratni, kaszálni, nem akkor vakolunk, festünk, javítunk, építünk – hisz ezeket a hat munkánapon is el lehet végezni, Isten áldásával. Ugyanígy, a gyárba, munkahelyre való bejárás, a teherszállítás, de a gyermekek, ifjak fő elfoglaltsága: a tanulás vagy a vizsgázás is kerülendők e napon. Tehát, itt nem egy pontos szabályról, hanem egy **elvről** van szó, amelyet az Istenhez fűződő viszonyunk, az ésszerűség és az imalelkülettel való Bibliatanulmányozásunk alapján alkalmazhatunk.

Isten kezdetben meghatározta Izraelnek, hogy manná se menjenek gyűjteni a tábor köré szombaton, mivel pénteken kétszeres adagot gyűjthettek. Ez logikus volt, hiszen a pusztai vándorlás során e kis, magszerű mennyei élelelem gyűjtése és elkészítése volt az egyik fontos dolguk.¹

¹ „A manna olyan volt mint a koriander-mag, hasonló az illatos gyantacsepp-

Csakhogy, az Úr a szombatra vonatkozva ezt is mondta:

„Ne gerjesszetek tüzet a ti házaikban szombatnapon.” (2 Mózes 35:3)

Ez a Szináj-pusztá meleg éghajlatában nem is volt szükséges, de mi legyen akkor, ha valaki télen, hideg éghajlaton is az Igéhez hűséges akart maradni? Az idősebbek bizonyára visszaemlékeznek arra, hogy az országunkban élő zsidóságnak milyen problémát okozott ez a vers: régebben, amikor nem léteztek a mai, modern fűtési rendszerek, mit tehettek, különösen a hideg évszakban, a Tóra² betűjéhez hű izraeliták? Ahogyan nekem is elmesélték, a falvakban, városokban szétszóródott zsidó családok a körülöttük élő nem-zsidókat: románokat, magyarokat kérték meg szombaton e feladatára.

Csakhogy, a negyedik parancsolat így szól: „*semmiféle dolgot se tégy azon se magad, (...) se szolgálád, (...) se jövevényed...*”³ Azaz, ha egy munka bűnnek számít ezen a napon, másvalakit sem használhatok fel ennek elvégzésére. Mi lett volna, vagy mi a megoldás e kérdésben? Ha úgy ismerjük Istent, ahogy Jézus Urunk tanított: mint mennyei Atyánkat, akkor tudjuk, hogy **egy szerető apa sosem kérne képtelen dolgokat gyeremekeitől**, csak azért, hogy életüket megnehezítse. Tehát, a tűzrakási vagy gyújtási tilalom is

hez. A nép elszéledt, és úgy szedegette. Kézimalmon megőrölték, vagy mozsárban megtörték, azután fazekakban megfőzték és lepényt készítettek belőle. Olyan íze volt, mint az olajos süteménynek. Amikor a harmat leszállt éjjel a táborra, akkor szállt le a manna is.” (4 Mózes 11:7–9, az Új Protestáns Fordítás szerint.)

² A Tóra: héberül *Tanítás*, Mózes öt könyvét foglalja magába

³ 2 Mózes 20:10

Megvakult katonák az első világháborúban

csak olyan éghajlatra vonatkozhat, amely a tüzet nélkülözhetővé teszi. Más szóval, itt **nem egy me-rev szabályról**, hanem a tilalom mögött meghúzódó elvről van szó: ne tegyünk meg az Úr napján olyasmit, ami elkerülhető lenne, amire nincs feltétlenül szükség.

Most azonban térjünk vissza a hatodik parancsolathoz.

Az egyik legnehezebb parancsolat

Egy amerikai orvos írását olvastam évekkel ezelőtt, ahol e parancsolat esetében magyarázta az elvi alkalmazást: *minden az Istenhez fűződő viszonyunktól függ*. Az Istent kevésbé ismerő, vagy Ővele nem törődő, vagy Őbenne nem is hívó ember számára mindez csak annyit jelent, hogy békeidőben, ok nélkül, gonoszul rá ne támadjak embertársamra. Ezt az ateista berendezkedésű államok is megértik, és így bárki életének a kioltása a legnagyobb bűnnek számít. E célból léteznek a rendőrség, csendőrség, katonaság, bíróságok és börtönök, amelyek a rend megőrzésére hivatottak. Mi is lenne, ha a Föld számos háborús övezetéhez hasonlóan, ná-

lunk is anarhia, féktelen gyilkolás, pusztítás törne ki?

Azonban, mi történik, ha parancsra kell ölnöm? Mindenki számára kitörölhetetlen történelmi emlék a múlt század két rettenetes világháborúja, melyben emberek millióit – franciákat, németeket, angolokat, oroszokat, olaszokat, románokat és magyarokat, sok más néppel együtt –, egymás ellen hajszolták. Mi módon válhattott a tegnap még békés szabó, cipész, tanító, mérnök, földműves vagy juhász, szinte egyik napról a másikra, szuronnal, golyóval, gránáttal, gázzal vagy ágyúval öldöklő gépezetté...? Nem is szólva a mindehhez valahogy oly „természetesen” kötődő esztelen rombolásról, rablásról, nemi erőszakról és kínzásokról?

Sosem felejttem el a választ, amit a katonaságban a tisztünktől kaptam, amikor a géppisztolyom csövére feltűzött szurony felső élén levő fűrész rész értelme felől érdeklődtem: „Ez arra való, hogy amikor beledöföd az ellenségbe, fűrészelő mozdulattal vágjad felfele a bordáit...” Valóban, Erich Maria Remarque-nak az első világháborúról szóló, általam sokszor kiolvasott, *Nyugaton a hely-*

zet változatlan című könyvéből emlékszem arra, amikor a német katonák panaszkodnak, amiért a töltények fogytával, az akkoriban még hosszú, kétélű szurony a közelharcok során beakad a ledöföttek belső szervei, meg a bordáik közé, és amíg ki próbálsz ráncigálni, téged intéznek el... Emiatt, a tapasztalt katonák a szurony helyett inkább a gyalogsági ásót javasolták, amelynek élével az ellenfél nyakára kellett erőteljesen lecsapni.

Szerencsére a nyolcvanas években béke volt Romániában, s így az egész katonai szolgálatom ideje alatt csak egy lopott tyúkot öltem meg lent, a Bánság egy falujában egy szép őszi napon. Azt is csak félig, mivel irtózat fogott el engem, a városi gyereket, miközben jobбомmal a véres kést, balommal pedig a lüktető, tollas nyakat markoltam. A félig elvágott nyakú tyúk halálos vergődésében borzalommal tekintett rám, míg én tehetetlenül

felegyenesedtem. Falun felnőtt oltyán bajtársam ekkor jót nevette, kivette kezemből a kést, ráta-

Régi szuronypenge

posott a tyúk fejére, s úgy átvágta a nyakát mint ahogy a deszkán vágjuk a kenyeret.

A tyúkot ezután megkopasztottam, kibeleztem, megsütöttem – akkoriban a konyhán dolgoztam – de habár még azidőtájt nagy húsevő voltam, nem tudtam enni belőle: az egészséget barátaimnak daraboltam szét, nagy örömeimre. Hosszú ideig éreztem még tenyeremben a nyak halálos lüktetését,

és katonaingem ujján a forrázott, perzselt tollszagot.

Mi rejlik bennünk?

Így hát vajon belőlem is a megkívánt, kemény gyilkos vált volna egy háború esetén? Teljes bizonyossággal: pár hónap múlva, egy rendkívül hideg tél után, mocskosan, büdösen, a sok nélkülözést, kínzást, igazságtalanságot, fenyegetést, trágár gyalázkodást, megalázást követően, tavaszra puha, személytelen agyaggá váltunk a kiképzőtisztek kezében. Úgy éreztem, bármit megtennék, csak hagyjanak békén. A bennünk feltörő dühöt és kétségbeesést ekkor már mesteri módon lehetett volna kanalizálni az általuk kívánt irányba, az ellenfélnek kikiáltott emberek felé. Hiába, ez is egy tudomány!

Emlékszem egy esetre, amikor éppen az említett oltyán társammal kellett egy párban a közelharcot tanulnunk: összecsapást, átdobást. Hirtelen, miközben valódi harcot mímelve ordítoztunk, magamról elfeledkezve, az egyébként rendkívül rendes, barátságos fiú arcába sütöttem el – szerencsére csak vaktölténnyel töltött – géppisztolyomat. Mindketten meglepődtünk, s én meg is ijedtem, hisz még így is a kirepülő apró, fém hüvelydarabok a szemébe fúródhattak volna...

Azóta is sokszor elcsodálkozom egyes hívő emberek naivságán, akik, amikor még kötelező volt a sorkatonaság, fegyvert fogtak, letették

Román katonák 1989 december 23-án

a katonai hűségesküt,⁴ de fogadkozna, hogy háború esetén ők bizony nem ölnének, mert akkor már inkább választanák az azonali főbelövetést.

Am ha valaki békeidőben nem vállalja a kisebb meghurcolást, a ravasz hadigépezet kis csavarjaként hogyan tenne szert az ezt jóval meghaladó bátorságra a nagy veszély idején, kitevé magát a biztos kivégzésnek? Az árral sodródva, az önző ember régi természete szokott feltörni, s olyan cselekedetekre lesz képes, melyekre visszaemlékezve (ha egyike lesz a szerencsés túlélőknek), örökre mardosni fogja a lelkiismerete, hacsak nem sikerül azt valamilyen módon elhallgattatnia.

De mit szól erről az Úr Jézus?

Emlékszünk-e arra az esetre, amikor Péter, Jézust védelmezve, kardot rántott a Gecsemáné kertben? Mely halál lett volna szebb, mint a túlerőben levő ellenséggel harcolva, életedet adni az Üdvözítőért...! Érdekes, hogy Péter, aki egy-két órára rá már nem merte vállalni azt sem, hogy ismeri Jézust, most akár a legnagyobb áldozatra is kész – persze, karddal a kezében, s nem mint tehetetlen bárány! Oda is csap az egyik szolga nyakára, de csak a fülét sikerül elvágni. Íme mit mond ekkor Jézus:

„Tedd helyére szablyádat: mert akik fegyvert fognak, fegyverrel kell veszniök. Avagy azt gondoldé, hogy nem kérhetném most az én Atyámat, hogy adjon ide mellém többet tizenkét sereg angyalnál?” (Máté 26:52–53)

⁴ Melynek egyik mondata: „Jur, că voi îndeplini întruocmai ordinele comandanților mei.” – azaz, „Esküszöm, hogy pontosan engedelmeskedem feltevéseim parancsainak.”

Jézus meggyógyítja a Péter által megsebzett Málkus fülét

Amikor annak idején e szavakat olvastam, mintha lepel hullott volna le a szememről: valóban, az Atya a mennyei sereget állíthatja mellénk, ha jónak látja, melynek egyetlen angyala is elég egy egész tábor legyőzéséhez!⁵ Krisztus tanítványának ekképpen nem kell többé a saját védelmére gondolnia, hanem csak Urának, Isten Bárányának a követésére, aki alázatos volt és szelíd,⁶ és arra tanított, hogy még az ellenségünket is szeretni kell (Máté 5:44).

Sőt, „*aki arcul üt jobb felől, fordítsd felé a másik orcádat is.*” (39. vers) Az Úr pedig, ha jónak látja, megvédelmezi őt hatalmas erővel:

„Magatokért bosszút ne álljatok, szerelmeseim, hanem adjatok helyet ama haragnak, mert meg

⁵ Ezékiás király idejében egyik éjszakan „*kijött az Úr angyala, és levágott az Assíriabeli táborban száznolcvanötezeret, s mikor jó reggel felkeltek, íme, mindenhol holttestek heverték.*” (2Királyok 19:35)

⁶ „*Tanuljátok meg tőlem, hogy én szelíd és alázatos szívű vagyok, és nyugalmat találtok a ti lelkeiteknek.*” (Máté 11:29)

van írva: Enyém a bosszúállás, én megfizetek, ezt mondja az Úr. Azért, ha éhezik ellenséged, adj ennie, ha szomjúhozik, adj innia: mert ha ezt míveled, eleven szentet gyűjtesz az ő fejére. Ne győztesse meg a gonosztól, hanem a gonoszt jóval győzd meg.” (Róma 12:19–21)

Ha ezt egy személy, egy család, vagy akár egy egész nép megérti, és elfogadja: **annak Isten lesz a pajzsa és védelmezője.** Nem kell hadviselést tanulnunk, lőfegyvert vagy kést hordanunk, sem karaté tanfolyamra járnunk, de még vérengző kutyákat sem kell a ház körül tartanunk, mert:

„Az Úr az én kösziklám, váram és szabadítóm, az én Istenem, az én kösziklám, Őbenne bízom: az én pajzsom, idvességem sarva, menedékem.” (Zsoltár 18:3)

De hát – mondhatná valaki – nemde Isten parancsa volt az, hogy minden húsz év feletti férfi Izraelben hadköteles legyen,⁷ és ugyanakkor Ő parancsolta meg a

⁷ „*Húsz esztendőstől fogva és feljebb, mindent, a ki hadba mehet Izraelben; számláljátok meg őket az ő seregek szerint, te és Áron.*” (4 Mózes 1:3)

El Gouna egyiptomi üdülőhelység a Vörös-tenger északnyugati partján

Mózes, majd Józsué vezette zsidó seregnek a kánaániták kiirtását is!⁸

Ezzel a témánk egy rendkívül nehéz pontjához érkeztünk.

Isten progresszív (fokozatos) vezetése

Az emberiség történelmének útja Édentől Édenig tart. Vagyis: az elveszett Édentől, ahol békeség uralkodott és a halál fogalma ismeretlen volt, de ahonnan ősüleink, helytelen döntésük miatt kiűzettek – egészen az Úr Jézus Golgotai áldozata révén visszanyert Édenig, a Mennyei Jeruzsálemig és az újjáteremtett Földig, amelyet Krisztus készít el az Őt szeretőknél.⁹ Ott nem lesz többé halál, sem fájdalom (Jelenések 21:4). Nem kellene-e már most készülődni erre az országra?

Isten sosem akarta hogy az ember elbukjon, és megtanulja a bűnös viselkedésmódokat. Az ember, habár Isten már az Édenkaputól kezdve állandóan megtérésre hívogatta, mégis egyre messzebb került az édeni jellem-ideáltól, lejjebb és lejjebb süllyedve a bűnben. Az első gyilkos, Kain behozta világunkba a gyűlöletet, a gyilkosságot s az Istent is becsapni akaró tettetést,¹⁰ leszármazottja, Lámekh pedig a többnejűséget és a gyilkos boszút.¹¹

Lassan megtelt a föld erőszakossággal és bálványimádással. Az emberek leigázták és rabszolgasorba hajtották egymást, feláldozták gyeremekeiket a démonisteneknek, s a legutálatosabb, fajtalan bűnöket űzték, míg Isten megbánta, hogy embert teremtett.¹² Kiválasztotta Noét, az igaz-

ság hirdetőjét, majd az özönvíz és a Babel tornya után Ábrahámot. Ez utóbbi és az ő leszármazottai voltak hivatva arra, hogy az embereket fokozatosan visszavezzék a kezdeti tisztaságra, az Édeni ártatlanságra. A Megváltási Terv Krisztusnak, az Isten Bárányának az eljövetelel érte el csúcspontját, ki makulátlan bűntelenségében olyan volt, mint a tiszta fehér liliom e világ bűnének mocsarában, odatartva szent arcát a verőknek

és a köpködőknek,¹³ s imádkozva gyilkosaiért. Igen, mert az Élet Ura sosem gyönyörködött a bűnös halálában, hanem abban, hogy az megtérjen és éljen.¹⁴

Mégis, amikor a gonoszság a tetőfokára hágott, úgy, mint pl. az özönvíz előtti nemzedék, vagy Szodoma és Gomorra esetében, akkor Istennek, mint az élet szuverén urának és egyedüli alkotójának jogában állt és áll ma is, hogy az élet ajándékát visszavegye azoktól, akik e csodálatos adománnyal ismételen, gonoszul visszaélnék.

Ugyanez volt a helyzet a Fáraó esetében is: ő, habár tanúja volt Isten mindenhatóságának Egyiptom minden bálványistenével szemben, mégis, szívét megkeményítve a végsőig dacolt Isten akaratával, annyira, hogy a csodálatos módon megnyílt Vörös tengerbe is Izrael után eredt

⁸ 5 Mózes 7:1–2

⁹ „És monda az, aki a királyiszéken ül vala: Íme én mindent újjá teszek.” (Jelenések 21:5) „Amiket szem nem látott, fül nem hallott, és embernek szíve megse gondolt, amiket Isten készített az őt szeretőknél.” (1 Korintus 2:9)

¹⁰ „Monda az Úr Kainnak: Hol van Ábel, a te atyádfia? Ő pedig monda: Nem tudom, avagy őrizője vagyok-é én az én atyámfiának?” (1 Mózes 4:9)

¹¹ Ugyanott, 19,23–24 versek

¹² „Megbánta azért az Úr, hogy teremtette az embert a földön, és bánkódék az ő szívében.” (1 Mózes 6:6)

¹³ „Hátamat odaadám a verőknek, orcámat a szaggatóknak, képemet nem földöztem be a gyalázás és köpdösés elől.” (Ésajás 50:6)

¹⁴ „Nem gyönyörködöm a hitetlen halálában, hanem hogy a hitetlen megtérjen útjáról és éljen.” (Ezékiel 33:11)

Anyamedve két bocsával a finn tajgán

hadseregével. Az Úr ekkor jónak látta azt, hogy az üldöző seregre visszaeressze a tenger vizét, teljesen megsemmisítve azt.¹⁵

Ő hadakozik értünk

Most pedig figyeljük meg a következő verseket:

„Kiáltánk azért az Úrhoz, (...) és meghallgatta az Úr a mi szónkat, és megtekintette a mi nyomorúságunkat (...) És kihozott minket az Úr Egyiptomból erős kézzel és kinyújtott karral (...) És behozott minket e helyre, és adta nekünk ezt a földet...” (5 Mózés 26:7–9)

A Kijövetelnél mindent Isten végzett el: az emberek csak annyit tettek, hogy szorultságukban az Úrhoz kiáltottak, és Isten szabadítást adott nekik, anélkül hogy ők akár egy ember vérének is kiontották volna.

Ugyanez a helyzet ismétlődött meg sok száz évvel később: Josafát király idejében több pogány nép szövetségében erős sereg támadt Júdára. Íme hogyan szólt ekkor népéhez az Úr:

„Nem kell néktek harcolnotok, hanem csak álljatok veszteg, és lássátok az Úrnak szabadítását rajtatok. Júda és Jeruzsálem, ne féljetek és ne rettegjetek!” (2 Krónika 20:17)

Reggel a zsidó sereg elindult, de úgy hogy az énekesek mentek elől, az Urat dicsérve. Ekkor az ellenséges szövetség felbomlott, és Ammon, Moáb, Edom és a keleti

népek egymásra támadva, egymás pusztulását segítették elő, úgy, hogy mire a júdaiak odaértek, már csak a zsákmányt kellett összeszedniök (21–25 versek).

Istennek sosem volt kedves a vérontás, habár a gonoszság lefékezésére és megbüntetésére felhasználhatta úgy az emberi kart (mint a romlott kánániták kiirtását a Józsué vezette sereg által,¹⁶ avagy a nagy bűnök elkövetőinek kivégzésekor az egész közösség általi megkövezést¹⁷), mint a saját vagy az angyalok erejét – például az egyiptomi elsőszülöttekre lesújtó pusztító angyalt a tizedik csapás esetében,¹⁸ vagy az elemek, a vadállatok, a csodák általi csapásokat: hatalmas jégeső esik a Kánániták seregére,¹⁹ két

¹⁶ Józsué 11:16–20

¹⁷ 3 Mózés 2:2, 27. 5 Mózés 21:21

¹⁸ „...meglátja a vért a szemöldökfán és a két ajtófélen: elmegy az Úr az ajtó mellett, és nem engedi hogy a pusztító bemenjen öldökölni a ti házaikba (...) Lón pedig éjfélkor, hogy megöle az Úr minden elsőszülöttet Egyiptomnak földén...” (2 Mózés 12:23, 29)

¹⁹ Józsué 10:11

Vajon a dohányos szülő valóban szereti-e gyermekét?

¹⁵ 2 Mózés 14: 23–28

nöstény medve megöl negyvenkét istentelen, Elizeust gúnyoló fiatalt,²⁰ vagy a föld elnyeli Kóré, Dátán és Abirám Mózes és Isten ellen lázadó csoportját a pusztában.²¹

Istennek nem kedves a vérontás

Dávidhoz, az ő szolgájához így szól az Úr, amikor az templomot szeretne építeni Neki:

„Sok vért ontottál, nagy háborúkat viseltél. Nem építhetsz házat az én nevem tiszteletére, mert sok vért ontottál ki előttem a földre. De fiad fog születni, ő a nyugalom embere lesz (...) Salamon lesz a neve (...) Ő épít majd házat nevem tiszteletére.” (1 Krónikák 22:8–10, az Új Protestáns Fordítás szerint)

„Az igazak ösvénye pedig olyan, mint a hajnal világossága, mely minél tovább halad, **annál világosabb lesz**, a teljes délig.” (Példabeszédek 4:18)

Habár Isten a múltban az emberek felfogóképességéhez alkalmazkodva²² számos olyan dolgot megengedett és szabályozott, mely nem volt az akarata szerint (mint pl. a rabszolgaság, többnejűség, háborúskodás, feleségek elbocsátása, stb.), ma élő gyermekeitől megkívná, hogy a sötétség minden cselekedetétől megválva, visszatérjenek a kezdetekhez, az Ige teljes világosságához.

²⁰ 2 Királyok 2:24

²¹ 4 Mózes 16:31–33

²² „Még sok mondanivalóm van hozzátok, de most el nem hordozhatjátok.” (János 16:12)

A hatodik parancsolat által Isten az élet tiszteletét rendeli el: még az állatokat sem kell szükségtelenül kiirtani, ha például valaki ráébred a vegetáriánus táplálkozás helyes voltára.

Az, aki Isten hangjára figyel, erős lesz „a jelenvaló igazságban” (2 Péter 1:12), vágyva arra, hogy minél jobban hasonlítson Örökkévaló Istenünkre, a Békes-

minden, gyorsabb vagy lassúbb formája, beleértve az egészségtelen szokásokat is, ugyanígy környezetünk esztelen kihasználása, fertőzése és rombolása, másrészt az abortusz, együtt a születendő gyermek egészségének megrontásával a terhesség alatti dohányzás, italozás és koffeinbevitel révén – e parancsolatba ütközik.

A mi Urunk, Jézus Krisztus a keresztfán

ség Fejedelmére,²³ megengedve Őneki, hogy az Igazság oly magaslataira vezessen el mindannyiunkat, alázatos tanulmányozás és ima által, melyeket elődeink talán még nem pillantottak meg.

Továbbá...

„Aki gyűlöli az ő atyjafiát, mind embergyilkos az.” (1 János 3:15)

A gyűlölet burkolt formája a szeretetlenség. A hatodik parancsolat áthágását jelenti a szeretetlen viselkedés is, másrészt felebarátunk megsegítésének elhanyagolása, és mindenféle gonosz beszéd és gyűlölködés.

A „Ne ölj” parancsa ugyanakkor saját magunkra is vonatkozik: az öngyilkosság vagy önpusztítás

²³ Ésjás 9:6

Kedves Olvasók!
Érezzük-e újból, mennyire szükségünk van Isten megbocsátó kegyelmére, és gyenge, szeretetlen, bukkott természetünk újjá tevésére és megerősítésére?

Bízunk hát teljesen Őrá életünket, és Ő gondoskodni fog rólunk!

Imádkozzunk:

Urunk, teljes bűnbánattal, nyomorúságunk teljes tudatában jövünk most Teled, megvallva rengeteg vétkünket, szeretetlenségünket, rossz szokásainkat, gyűlölködő, gonosz beszédünket, viselkedésünket és gondolatainkat, melyekkel embertársainkat és Téged megszorítottunk. Kérünk, bocsáss meg az Úr Jézus érdeméért, és ajándékozz nekünk a Te nagy kegyelmed által egy érző hússzívet, hogy ezentúl a Te akaratod szerint járhassunk, felebarátaink áldására és a Te neved dicsőségére. Mindezt az Úr Jézusnak a Golgotán miértünk kiontott vére érdemében kértük. Ámen.

Jancsó Erik,
Kolozsvár

Erdélyországi Istenes Vers

Darázs

Berepült.
Felécsapok.
Kezemben a
Konyharongy
Számára
Halálos fegyverré lesz.

Azután könyörülök:
Az ablaküvegen
Felfele fut,
Kúszik, iparkodik
Menti szikrányi életét.

Most látom:
A szúnyogháló nyitva,
Ekként jött be.
Így hát nem az ő bűne.

A ronggyal megfogom,
Gyöngéden
– Mert úgy döntök, hogy
Most jó leszek –
Kiengedem,
S behúzom utána
A hálót.

Még látom, amint
Elcikázik, illan.

Egy darázs.
Furcsa lény,
A Teremtő egyik csodája.
Kiskorunkban féltünk tőle...
De honnan jön
– Kérdem ekkor –
A bennem levő
Gyilkos indulat?

Mely azonnal lecsap,
Tapos, rúg,
Ha legyet, hangyát,
Gyengébbet, nyomorultabbat
Meggillant?

Honnan jött
– Első-másodikosok voltunk –
A gúny, a heccelés,
Mellyel egymás napjait
Megkeserítettük?
Az epébe mártott irónia,
Mely észrevette a másik hibáját,
S ott marta, zavarta végkimerülésig,
Mint kopók az
Erdők riadt vadját?

Valami lappang bennem
– A romlott, gonosz természet –
Melynek semmi sem szent már,
Mely a gonosznak örül,
Míg abba is belefáradva,
Komor halálvágyba merül.

De ma jó voltam,
Ha csak egy pillanatig is.

Kis darázs!
Nemsokára valamely
Társaddal harcolsz,
Egymást döfköditek,
Csak ti tudjátok miért.

S ha jó a tél,
Áttelelsz-e?¹
Vagy szívedben
(Ha van-e ilyened)?²
Leáll-e a lét?

Most sziporkázik
A szeptember délutáni nap,
Most éppen nincs
A szívemben harag,
Sem ellenem,
Sem más ellen,
Kit teremtett
Mellém Istenem.

Mily jó lenne
Tudni
Hogy lesz egy nap,
Amikor kivész
Belőlem
E gyilkos indulat

Hogy lesz egy perc
Amikor az örömöm

¹ A darazsak a tél beállta előtt elpusztulnak, s csak a már megtermékenyített királynő telet át.

² A daráznak, a többi rovarhoz hasonlóan, nincs véredényrendszere, hanem nyílt keringésű. A potrohában egy csőszív van, mely a testfolyadékot, azaz a vér és nyirok keveredéséből álló hemolimfát keringeti. (Forrás: Wikipédia)

Abban lelem,
Hogy szentségbe öltözve,
Ott, valahol fenn,

Dicsóítem
E rovar-parányt
S a roppant galaxisokat
Egyaránt

Teremtő
Istenem!

(2020. szeptemberében)

A kígyó

Isztolnán³ voltam.
Évekkel ezelőtt.
Lábam felfele vitt,
A kis, bő patak völgyén,
Mely a bükkös hegyoldalakból
Eredt.

Tán ez az utolsó ház?
Idős román asszony volt
Előtte, látszott, már
Nehezen jár-lát.

– Jó napot! – kívántam neki,
Ő mosolygott,
S boldogan válaszolt.
Kérdezett: honnan-hova?
Mint szokták, kik születtek
régebben
Egy másik korban.

– Hát – onnan lentről – felfele...
(Mily sugár hasít most belém:
Oda, oda Fel,
Valaha, elérek én?)

Szó-szót követ, mikor
Mögötte, az útszélen,
Melyet patak csobogása,
S dús növényzet ékített,
Megpillantám azt, kiről
E sorokat írom:

Vízisiklót,
Kíváncsi szeműt, mely
Sárga foltot viselt
Feje két oldalán,
Mint valami fejhallgatót.

Csak odáig kúszott,
Honnan minket láthatott,

S megállt,
Felemelt fejfel, fürkészőn:
Nézte e Föld urát.

Vesztére tette.
Mert csodálkozva, örömmel
Rögtön kimondtam:
– Egy kígyó, íme!

S ekkor az asszony
Rémülten-haraggal,
Megfordult, sebbel-lobbal:
– Hol? Hol van az?
– Hát amott – mutattam rá
naivan.

Már nem fájt lába-dereka,
Gyenge szeme is
Észrevette hol van,
S egy ott heverő
Jókora követ felragadva,
Az állat fele sietett.

S az nem mozdult.
Csak nézett.
Nézte az urat, kit

Mindenek Ura
E nyomorult földön
Őföle helyezett.

Nézett – mert először látott
Ily közléről embert?
Ő, kit eddig
A patakszél s az erdő
Homálya megvédett?

És nem volt benne
A nyúl vagy őz ösztöne,
Mely minden rebbenésre
Vágtat – viszi ősi bölcsessége...

Várt.
Míg az asszony mellé érve
A nagy követ derekára csapta
Majd felkapta s újból
Lesújtott vele.

A kígyónak nincs mimikája.
Mozdulatlan maradt,
S szeme engem nézett
Végig, míg ily értelmetlenül
Utolérte a végzet.

Fiatal vízisikló. Ezen lény emberre ártalmatlan, főleg békákkal, víziállatokkal táplálkozik

³ Tordaszentlászló és Magyarlóna között fekvő kis román falu.

– De miért? Miért tette?
Kérdeztem az asszonyt.
– Úgy! Jól van! – lihegte s eljött.
– Ezt így kell!
Meg kellett ölni!
Ennek nem szabad
Semmiképpen élni!

Még mondtam volna
Hogy hasznos állat,
Megfogja a kártevőt,
Egeret, bogarat...

Vagy: hogy Isten teremtménye –
Mit ártott az neki?
De mindegy.
Szemében az élet megtört,
S énbennem is valami
Akkor eltört.

Tovább vitt utam
A sejtelmes bükkösben
Felfele
Felfele
Izzadva e bűn-köntösben,

El, innen, hol minden
Csak halál,
Rossz és értelmetlen.

El, fel, oda,
Hova vonz
Egy mennyei sors,
Mit megpillantani,
Amire vágyani,
Az Élet Ura
Mint kegyelmi
Részt oszt.

„Akié a Fiú, azé az élet:
Akiben nincs meg az Isten Fia, az
Az élet sincs meg abban.” (1 János 5:12)

„Nem ártanak és nem pusztítanak sehol
Szentségemnek hegyén,
Mert teljes léssen a föld
Az Úr ismeretével...” (Ézsajás 11:9)

(2020. szeptemberében)

Jancsó Erik

Figyelő

A félelem – és annak ellenszere

„Ne félj, és ne rettegj, mert veled lesz az Úr, a te Istened, mindenben, amiben jársz.” (Józsua 1:9)

Bevezető

Találkozunk, beszélgetünk eről-arról. Aki az elmúlt két évben a vírustól, meg novembertől errefelé a gáz meg az áram drágulásától félt, az utóbbi néhány hétben a háborútól retteg. Ez most a médiában a sláger. Nem elég az, hogy az eltelt harminc év tévéhíreiben napi szinten a különböző gyilkosságok és szerencsétlenségek hűen ecsetelt, és kézzel válogatott kollekciójával táplálták a lelke mélyén szörnyülködni és borzadni vágyó mindennapi embert, hanem most már állandósult a médiákból áradó szüntelen fenyegetettség hangulata.

De jó-e nekem az, ha az elmémet nap mint nap elborítja a médiakirályok és vezető háttér-politika által kevert koktél? Amiből érdekes módon mindig kimarad a legfontosabb összetevő: az *Istenbe vetett bizalom*. Mert persze, félhetünk bármitől ezen a bűntől sújtott planétán, és itt-ott állandóan történnek rossz dolgok, de hát keresztény létünkre (hiszen országunk lakóinak túlnyomó többsége az utóbbi népszámláláskor valamilyen keresztény egyházhoz tartozónak vallotta magát) nem-e kellene felidéznünk naponként a 91. zsoltárt?

„Aki a Felséges rejtekében lakik, a Mindenható árnyékában pihen, az ezt mondhatja az Úrnak: *Óltalam és váram, Istenem, akiben bízom!*”

„Nem kell félned a rémségektől éjjel, sem a suhanó nyíltól nappal, sem a homályban lopódzó dögvésztől, sem a délben pusztító ragálytól.

Ha ezren esnek is el melletted, és tízezren jobbod felől, téged akkor sem ér el.” (Zsoltár 91:1–2,5–7 – az Új Prot. Ford. szerint)

Annak, aki a Felséges rejtekében lakozik, aki Benne bízik és nem a saját pillanatnyi lehetőségeiben vagy egyéb múlandó körülményekben, nem kell félnie sem fegyvertől, sem járványtól, sem akármilyen másról.

De most pillantsunk bele a médiák legfontosabb titkába.

Mi az, hogy hír?

Ma már a szakértők tudják: a hír az valami rossz, erkölcstelen vagy félelmetes. Gyilkosságok,

rablások, háborúk, nemi erőszak és kicsapongás, természeti katasztrófák, szerencsétlenségek, balesetek – ez az igazi hír. Ha egy városban százezer ember nagyobb baj nélkül vészelt át a napot, az nem hír. De ha a százezeregyedik ittasan fejszével esett neki a családjának, az már igen! Ennek illik minden vértfagyasztó részletét apránként bemutatni, az erre a célra kihegyezett riporterek által kóstolgatni, hadd

Aki a Felséges rejtekében lakozik, nem fél (Drakensberg-hegység, Dél-Afrika)

legyen min rágódnia és rémüldöznie a becsületes polgárnak!

És Sátán persze örvend, amiért mindenki az ő gonosz megvalósításaival törődik, teljesen elfeledkezve arról, hogy a százezret, habár azok is bűnösök, aznap is az Isten kegyelme és szeretete kísérte és őrizte. Ekként el tudja fordítani szemünket az Atyáról, és magára irányítani. Ennek eredménye lesz a csüggedés, depresszió, és sokszor a bűnös viselkedésmódok leutánzása. Mert amivel gondolataink foglalkoznak, az alakítja jellemünket is.

Nos, de mióta van ez így?

A pesti zseni

Szálljunk vissza az időbe, 1847-be! Ekkor született meg Makón a jómódú helyi kereskedő, Pulitzer (eredetileg Politzer) Fülöp és felesége, Elza fia, József. Pulitzerék zsidók voltak, és Fülöp felmenői a morvaországi Policéből származtak. 1853-ban a család Pestre költözött. Ám édesapja néhány év múlva elhunyt: József ekkor még csak 11 éves volt. Az üzleti vállalkozásuk tönkrement, és ő 17 évesen, 1864-ben kivándorolt az

Egyesült Államokba, ahol az északi seregében szolgált. Leszerelése után nehéz évek következtek, de a St. Louis-i német emigránsok között barátokra lelt, és újságírásba fogott. Egyre jobba vált a szakmában, és 1883-ban átvette a *New York World* nevű napilapot, melynek akkoriban húszezer alatti példányszáma volt – ám ő tíz évvel belül egy millióra vitte fel azt!

Sikerének titka, melyre a konkurenciával való harc vitte rá, a szenzációhajhász újságírás volt. Az addigi újságírással ellentétben, mely főleg a kultúrát, irodalmat, nevelést, szolid tájékoztatást helyezte előtérbe, az ő lapjaiban a hatalmas betűs főcímek (melyeket a rikkancsok reggelenként tele torokból kiabáltak) botrányokról, szerencsétlenségekről, véres gyilkosságokról szóltak. A nemiséget, a

borzalmas részleteket, a túlzásokat, ferdítéseket, valótlanosságokat nem habozott felhasználni. Hamarosan a bevételei nagy része nem az újságok árából vagy a mögötte álló politikai párt (a demokraták) támogatásából, hanem a reklámokból befolyt összegekből származott.

1911-ben bekövetkezett halála után hat évvel, 1917-ben alapították meg az újságírói Pulitzer-díjat, melyet azóta is a Columbia Egyetem oszt ki évente az amerikai újságírásban, irodalomban, drámában, zenében elért kiemelkedő eredményekért. Joseph Pulitzer mint az Egyesült Államok egyik híres személyiségét tartják ma számon.

Joseph Pulitzer

Amit ő akkor megalkotott, az a modern médiák működésének alaptörvényét jelenti. A szenzációs, botrányos, bűnös, érzékeket felkorbácsoló

tartalommal oda kell ragasztani a nézőt a képernyő elé, majd az elért, nagyméretű tömeget különböző módon lehet befolyásolni, irányítani.

Aki belülről ismerte meg mindezt

Amióta a tévészolgáltatás beindult az ötvenes években, rendkívül kifejlődtek a manipulációs technikák. Jerry Mander (szül. 1936), ugyancsak zsidó származású médiaszakértő, a tévzés kezdeti korszakában a reklám és híradórészleg menedzsere volt a San Francisco-i Freeman, Mander és Gossage médiacég keretében. Ez időben jött rá arra, hogy milyen óriási erőt jelent a sugárzott média az azt birtokolók, felhasználók vagy a hatalom kezében. Például, mindenféle kérésekkel fordultak hozzájuk a környezet, a politika, a háború, vagy a polgári jogok területéről. És ők teljesítették a megrendeléseket: bármi, amit el akartak érni a közönség hozzáállásának befolyásolása terén, meglett. Az emberek többségükben arra szavaztak, amire kellett, és úgy gondolkodtak, ahogy a hatalom vagy a megrendelők akarták. S ugyanezt tapasztalta az üzleti életben is: a reklámozott áruk fogyasztása megugrott, s az emberek új szokások rabjaivá váltak.

Végül szakított e szakmával, és 1978-ban megírta best-sellerré vált könyvét: *Négy érv arra, hogy megszabadulj a tévétől* (Four Arguments for the Elimination of Television).

Íme, hogyan ír ebben a tapasztalatairól:

„Ezekben az években megtanultam, hogy az adáson keresztül képes vagyok közvetlenül az emberek fejébe beszélni... olyan dolgokra kényszerítve őket, me-

Jerry Mander

lyeket különben nem tettek volna.”¹

Valóban, a vibráló képernyőt nézve – legyen az tévé, számítógép-monitor, vagy mobilképernyő – kb. 20 perc után kialakul a hipnotikus hatás, nehezen tudunk elszakadni tőle, és minden „beleég” az agyunkba ami onnan jön, befolyást gyakorolva gondolkodásunkra, döntéseinkre.

További idézet Mandertől:

„A televízió elősegíti olyan társadalmi feltételek kialakulását, melyek diktatórikus uralkodási formákat hozhatnak létre. Megteremt az ennek megfelelő szellemi légkört, és egyben arról is gondoskodik, hogy észre se vegyük, mi történik velünk!”

„Mindent összevetve, hatásainak összességében alkalmassá tesz kívülről kormányzott, zsarnoki uralomra.”²

Mander még több, a mai világ problémáit leleplező könyvet írt ezután (környezetről, technológiá-

ról, indiánokról, gazdaságról, kapitalizmusról). A *New York Times* 2007-ben „az anti-globalizációs mozgalom pátriárkájának” nevezte.

Most pedig térjünk rá a jelenlegi dolgainkra.

Jók és rosszak

Az utóbbi időben a bal-liberális globális média az orosz elnököt kiáltotta ki a planéta fekete báránynak. Ugyanazt a forgatókönyvet alkalmazzák rá, mint néhány évvel ezelőtt Szaddam Husszeinre és Oszama bin-Ladenre. A bolygó e nemkívánatos elemei elleni harc keretében az amerikaiaknak be kellett hát vonulniuk Irakba és Afganisztánba, ahol persze azóta sem oldódott meg semmi, hanem káosz, nyomor és szenvedés uralkodik, mely kiterjedt Szíriára is. Persze, jó sok fegyvert el lehetett így adni, meg élesben tesztelni, az iraki olajmezők pedig azóta is az amerikaiaknak pumpálnak, mivel a háborús erőfeszítésnek valahogy meg kell térülnie.

Jó, de mi történik most, emitt, a szomszédban? Hát csak annyi, hogy az Egyesült Államok betölti a szerepét, mely a bibliai próféciában már régen meg van írva róla.

Tehát, kezdjünk neki: ugyebár a moszkvai elnök meg a ruszlik a rossz fiúk, az amerikaiak meg természetesen a jó fiúk? Mert azt remélem a kedves olvasó is átlátta már, hogy az igazi harc nem a szerencsétlen, járulékos veszteségnek előléptetett ukránokkal, hanem az óceánon túli szuperhatalommal zajlik, aki mindezeket a lépéseket a nagy történelmi sakk-táblán már régen kifundálta és kitaróan lépegeti.

Ismételjük át! Az Egyesült Államok a huszadik század elején még csupán regionális nagyhatalom volt ott, a környékén. Ám az 1917-

¹ Ernst Trachsel-Pauli: *Televízió és keresztényiség*, 6. oldal. Evangéliumi Iratmisszió, 1982.

² Ugyanott, 14. oldal.

es, első világháborúba való belépése nyomán 1919-re már ott sorakozott ötödikként a további négy európai nagyhatalom: Nagy-Britannia, Franciaország, Oroszország és a magát elég hamar összeszedő Németország mellett. 1945-ben pedig, a második világháború végén csupán két szuperhatalom maradt a porondon: az Egyesült Államok és a szovjetek.

Nos, meg kell értenünk azt, hogy amióta kitört az Isten elleni lázadás e földön, a bukott természet szüntelen a másik ember feletti uralomra ösztönözi a bűnöst. Van, aki családját, vagy valamely családtagját terrorizálja, mások a munkahelyen, karrierjük során élnek ki elsőbbségi vágyukat, egyebek pedig megelégszenek az anyagiak hajszolása és felhalmozása révén túltenni másokon, vagy csak azzal, hogy magukban, csendesen lenéznek, megvetnek bizonyos személyeket vagy kategóriákat.

Jó, de mi lesz, amikor a bűnös emberek hatalmas pénztartalékok, országok meg hadseregek élére jutnak? Amint a jó öreg

Dzsingisz Kán (állítólag a világtörténelem legnagyobb gyilkosa) is megmondta: „Egy birodalom mindaddig terjeszkedik, amíg egy nála erősebb meg nem állítja.”

Az egész földbolygó feletti erőszakos uralom pedig a bűnös, hatalomra éhes ember évezredek álmát jelenti. A korszakok során élt diktátorok (pl. az említett kán, a római császárok, az arab kalifák, török szultánok, német-római császárok, Napóleon, Hitler, Sztálin, stb.) nagy sajnálatára azonban ez mindeddig nem sikerült. Ám, csodák-csodája: az Egyesült Államoknak, a főleg zsidó tudósok³ által kifejlesztett atomfegyverek révén a második világháborút követően majdnem bejött! Csak-hogy Isten, az Ő kegyelméből, még adott nekünk egy hetvenéves haladékot...

A mérleg másik serpenyője

Talán legtöbbször hallottunk az akkoriban egész világot megrázó

³ Pl. Albert Einstein, Teller Ede, Szilárd (Spitz) Leó, Niels Bohr, Lise Meitner, Robert Oppenheimer, Enrico Fermi, stb.

perről, melynek során Julius és Ethel Rosenberget kémkedés és hazárulás vádjával 1950-ben letartóztatták, majd 1953-ban a Sing Sing börtönben kivégezték. A náci hatalomra kerülését követően számos zsidó tudós menekült át Európából Amerikába, és tucatjával csatlakoztak az Egyesült Államok nukleáris kutatásaihoz, pl. a Manhattan Projektbe, remélve ezáltal a hitleri Németország mihamarabbi legyőzését. Ám Julius és Ethel ott született, new yorki zsidók voltak, akik a harmincas évek nagy gazdasági válságának idején az amerikai kommunista párthoz csatlakoztak.

1940-ben az elektronikai mérnöki végzettségű Julius a hadászati kutatásban kezdett el dolgozni, és valószínűleg 1942-től vált szovjet ügynökké. Letartóztatásuk időpontjáig feleségével és további segítőitársikkal együtt rengeteg – radar- és hanglokátor-technikára, sugárhajtásra és nukleáris fegyvergyártásra vonatkozó – dokumentumot juttattak át az oroszoknak. Mindez nagyban elősegítette azt, hogy a Szovjetunió hadászati fel tudjon zárkózni, és kialakulhasson a mindmáig fennálló erő-egyensúly, a két-pólusú világrend. Ennek a recsegés-roppogását tapasztaljuk az utóbbi évtizedekben, többek között a kommunista tömb feloszlása, és a NATO szüntelen térnyerése révén.

Ki a hibás a mai válságért?

Első pillantásra azt mondhatnánk, az oroszok az agresszorok, hisz ők rohanták le a

A cárok rezidenciája, a moszkvai Kremlin erődített komplexuma öt palotát és négy katedrális, valamint különböző tornyokat foglal magába. Előtérben a Nagy Kremlin Palota

szomszédos államot. És az amerikaiak természetesen újból csak a jó, a gyengéket segítő oldalt képviselik. Csakhogy gondoljuk meg: mit tennének ők hasonló helyzetben? Ha, tegyük fel az utóbbi harminc évben Oroszország bevonta volna az összes latin-amerikai államot a saját katonai szövetségébe, most pedig utolsóként Kanada is kijelentené, hogy szuverén joga alapján ő is csatlakozik, és befogadja az orosz rakétákat. Vajon az Egyesült Államok ezt tétlenül nézné?

Aki nem tudja a választ, az tekintsen vissza az 1962-es kubai rakétaválságra. Akkoriban Hruscsovénak sikerült az újabb amerikai partraszállástól⁴ tartó Castro vezette szigetállamra majdnem százötven nukleáris robbanótöltetet eljuttatni, ám az amerikaiak végül rájöttek. Ha az oroszok nem vonulnak vissza, az amerikaiak készek lettek volna kirobbantani a harmadik, nukleáris világháborút. Ám végül megegyeztek, és Robert Kennedy elnök cserében megígérte, hogy többé nem rohanják le Kubát, sőt, kivonják a nukleáris rakétáikat a szövetséges Törökországból, meg Olaszországból – hiszen titokban ők is ugyancsak közel férkőztek ellenfelükhöz, s az oroszok csak válaszképpen cselekedtek.

Jó, de meddig fog a mostani válság tartani, mi lesz a vége, és vajon minket is érint-e majd? Ezek a kérdések emésztik most nálunkfele az eseményeket figyelő embereket.

⁴ Azelőtti évben az amerikaiak sikertelen inváziót hajtottak végre a Disznóöbölben.

Ha közel a baj

Ilyen a mi emberi természetünk: amíg a meleg szobában jóllakottan heverünk a tévé előtt, és a tragikus események távol zaj-

Ethel és Julius Rosenberg, a per idején

lanak, nem sokat törődünk velük, hiszen mit is tehetnénk ellenük? Például, hányan tudják azt, vagy érdekelt egyáltalán hogy Mobutu elnök hatalmának leáldozásával Zairban (a mai Demokratikus Kongóban) számos környező országot is bevonó polgárháború tört ki, mely 1996–2009 közötti becslések szerint 5,4 millió (!) halálos áldozatot követelt? És a helyzet azóta sem rendeződött. De hát azok csak néger, gondolhatja valaki, megszoktuk, hogy arrafele állandóan csak háborúznak, az ő bajuk.

De vajon Isten előtt van-e különbség egy afrikai néger vagy egy európai fehér szenvedése és életének kioltása között?

A háború egy rettenetes dolog, az emberi szeretetlenség csúcsa. Isten borzalommal figyeli, amint egy vérből teremtett gyermekei egymást gyilkolják. Mit tegyünk hát? Jézus ekként figyelmeztet:

„Hallanotok kell majd háborúról és háborúk híreiről: meglássátok, hogy meg ne rémüljete; mert mindezeknek meg kell lenniök.” „És mivelhogy a gonoszság megsokasodik, a szeretet sokakban meghidegül. De aki mindvégig állhatatos marad, az idvezül. És az Isten országának ez az evangélioma hirdettetik majd az egész világon, bizonyosságul minden népnek; és akkor jó el a vég.” (Máté 24:6,12–14)

Háborúk mindig voltak, de Isten Fia arra biztat, ne rémüljünk meg: az Istentől való eltávolodás következményei ezek, amelyeknek meg kell lenniök ahhoz, hogy a lehető legtöbb ember szeme megnyíljon, és meglátva hova vezet a bűn, visszatérjen Istenhez. Ugyanakkor ott van Szodoma esete: Isten megígérte Ábrahámnak, hogy megkíméli azt, ha akár tíz igaz található a városban.⁵ Vajon hány igaz van országunkban, lakóhelységünkben? Kérjük Őt, segítsen meg ezek között lenni, és védjen meg Sátán gonosz terveitől.

Az utolsó felvonás

A Jelenések 13. fejezetében két fenevadat látunk, akik a földi történelem végén kerülnek hatalomra. Egyikük, a földből feljövő fenevad (11. vers) az Egyesült Államokat jelképezi. Összefog egy másik, régi-új fenevaddal, és ketőjüknek végre sikerül létrehozniuk a globális diktatúrát, ám vesztükre, mert az ekkor beálló nagy nyomorúság ideje lesz az, amikor Jézus véget vet mindeme bajnak, és magával viszi népét az Atya házába, vagyis a mennybe:

⁵ 1 Mózes 18:32

Amerikai, vízalatti nukleáris robbantás 1946-ban, a Bikini-atoll lagúnájában (Marshall-szigetek). A radioaktivitás miatt a szigetek azóta sem lakhatóak

„És abban az időben felkél Mihály, a nagy fejedelem, a ki a te néped fiaiért áll, mert nyomorúságos idő lesz, a milyen nem volt atól fogva, hogy nép kezdett lenni, mindezideig. És abban az időben megszabadul a te néped; aki csak beírva találta a könyvben.” (Dániel 12:1)

„Az én Atyámnak házában sok lakóhely van; ha pedig nem [volna], megmondtam volna néktek. Elmegyek, hogy helyet készítsék néktek. És ha majd elmegyek és helyet készítek néktek, ismét eljövök és magamhoz veszek titeket; hogy a hol én vagyok, ti is ott legyetek.” (János 14:2–3)

Jézus arra is felszólít: ne féljünk azoktól, akik csak a testünket tudják megölni,⁶ hanem higgyünk Benne, Aki – még ha meg is kell halnunk –, fel tud támasztani az utolsó napon:

„Azt, aki hozzám jő, semmiképpen ki nem vetem.” „... én pedig feltámasztom azt az utolsó napon.” (János 6:37,44)

Jézus elmondja, hogy az Ő visszajövetele előtti időben „az emberek elhalnak a félelem miatt és azoknak várása miatt, a mik e föld kerekiségére következnek: mert az

egyek erősségei megrendülnek. És akkor meglátják az embernek Fiát eljöni a felhőben, hatalommal és nagy dicsőséggel. Mikor pedig ezek kezdenek meglenni, nézzetek fel és emeljétek fel a ti fejetekeket; mert elközelget a ti váltságotok.” (Lukács 21:26–28)

Nyáron az erdőben minden fa zöld. De ha eljön a tél, csak a fenyők maradnak zöldek, a többi elhullatja levelét. Nehéz időkben mutatkozik meg, hogy valójában ki „örökzöld”, vagyis kibenn van meg a Krisztus hite és jelleme. Ha várva-vártuk Jézus visszajövetelét, akkor az azt megelőző jelek örömmel fognak eltölteni: tudjuk, hogy minden szenvedés nemsokára véget ér, és ekként, pánikba esés helyett „felemeljük fejünket.”

Nos, ahhoz, hogy bebizonyítsuk: az Egyesült Államok a Jelenések 13-ban bemutatott végső,

minden más országot legyőző hatalom, egy következő, beható cikkekre lesz szükség. Ugyanakkor, a Jelenések 13-ban leírt, előttünk álló történelmi események megértéséhez elengedhetetlenül fontos a Dániel könyvének ismerete. Kezdjünk hát bele!

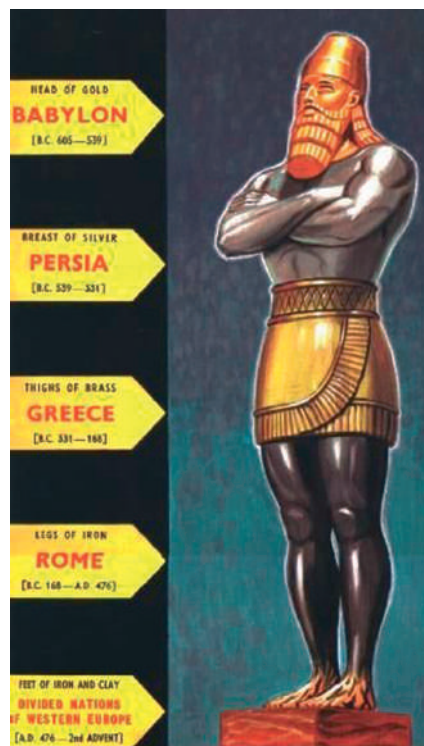
A legátfogóbb prófécia

A Dániel könyvének második fejezetében Nabukodonozor (Nabu-kudurri-uszur) újbabiloni királynak Isten egy látomásszerű álmot ad egy hatalmas, több fémből álló szoborról. A további fejezetek, különösen a hetedik, és a történelem ismerete által, Isten segítségével ma már megfejthetjük e szimbolikus látomást: az arany fej Babilont, az ezüst mellkas az utána következő Médo-Perzsiát, míg a réz derék Makedón

Sándor perzsákat legyőző birodalmát jelenti. Ezt követik a vas láb-szarak, melyek a görög birodalmat felváltó Római Birodalom jelképei.

A vasból és cserépből álló lábfejek a Római Birodalom helyén keletkező, ma is meglévő, részint erős, részint gyenge, megosztott Európa országait jelentik, melyek egy birodalomban többé „egymással nem

egyesülnek, minthogy a vas sem egyesül a cseréppel.” (Dániel 2:43) Mindennek egy hatalmas kő vet véget, mely leveri és szétzúzza a szobrot, és hatalmas hegyé növekszik. Isten örök országa ez,

⁶ Máté 10:28

melyben az e földi, múlandó, jajjal és vérrel teli királyságokról többé szó sem esik.

Ennyit előjáróban e témáról. Most pedig térjünk vissza a kezdőigénkhez: „Ne félj, és ne rettegj...” mondja az Úr Józsueának. De hogyan sikerülhet ez, a nagy veszély idején is, a gyenge emberi lénynek? A választ a előző igevers adja meg. Olvassuk hát befejezősül együtt mindkettőt!

„El ne távozzék e törvénynek könyve a te szádtól, hanem gondolkodjál arról éjjel és nappal, hogy vigyázz és mindent úgy cselekedjél, a mint írva van abban, mert akkor leszel jó szerencsés a te utaidon és akkor boldogulsz.

Avagy nem parancsoltam-é meg néked: légy bátor és erős? Ne félj, és ne rettegj, mert veled lesz az Úr, a te Istened mindenben, a mi-ben jársz.” (Józsue 1:8–9)

A félelem ellenszere az Istenhez és az Ő Igéjéhez való hűség. Az átadott, újjászületett keresztény az az örökzöld fa, amely a legnagyobb nehézségben is az Élet Vízéből táplálkozik, utat mutatva embertársainak is Afelé, Aki a mi egyetlen reményünk, és szabadítónk. Az Úr segítsen meg mindezekre. Ámen!

Jancsó Erik, Kolozsvár

A magyarok története (7. rész)

Szent István király uralkodásának utolsó évei

A múltkori részt István királynak II. Konrád német-római császár seregei felett 1030-ban aratott győzelmével zártuk. Lépünk most tovább első királyunk életének bemutatásában!

István nem sokáig örvendhetett e győzelemnek, mivel a rákövetkező évben hatalmas tragédia érte: fiának, Imre hercegnek e halála.

Beszéljünk most egy keveset István családjáról! Neki és Gizellának több gyermeke született, de csak Imre érte meg a felnőttkort, míg bátyja, Ottó korábban elhalt. A többinek (esetleg lányoknak) a nevét nem ismerjük. Imre¹ herceg kb. 1007-ben születhetett, és nevelését 1020-tól kezdve apja a velencei bencés szerzetesre, Gellértra (Gerardo di Sagredo, 977-1046) bízta. István mindent megtett utóda uralkodásra való felkészítése érdekében, s ehhez fűződik a hozzá intézett, 1027-ben keletkezett latin nyelvű, tanító jellegű mű, az *Intelmek* (Admonitiones).²

¹ Az Imre név valószínűleg az *Amalrik* gót névből származó latin *Emericus* magyar változata.

² Latin eredetiben: *De institutione*

Ez a magyar alkotmányos jog első írott dokumentuma.

Apja az oroszokból álló királyi testőrgárda vezérévé tette, és 1031 szeptemberében Gizellával éppen a trónörökös-ként való beiktatására készültek, amikor hír jött: a bihari Igfon-erdőben,³ vadászat közben egy vadkan halálra sebezte Imrét. (1083-ban VII. Gergely pápa az 1030-tól csanádi püspökké vált, és később a Vata által vezetett pogány-lázadásban mártírhalt nevelőjével, Gelérrel együtt szentté avatta.)

Imre még fiatalon valószínűleg egy görög hercegnővel lépett házasságra, ám gyermek nem maradt utána. Istvánt összetörte fia halála, melyhez nagy aggodalma járult: kire hagyja a magyar trónt? A szeniorátus elve szerint a leg-

morum ad Emericum ducem (A szokások és erkölcsök elrendezéséről Imre herceghez). Tíz fejezetből álló, bensőséges hangulatú, rímes, emelkedett stílusú latin próza. (Forrás: lexikon.katolikus.hu)

³ Ezt Anonymus említi, és valószínűleg a Vársonkolyos körüli erdőségekről van szó.

idősebb férfirokon jöhetett csak számításba, ez pedig Vazul volt.

István nagyapjának, Taksonynak, a besenyő hercegnőtől való két fiáról tudunk: Mihályról és Gézáról.⁴ Gézának és Saroltnak három lánya, és egy fia lett, Vajk, azaz István, míg Mihály valószínűleg egy bolgár hercegnőt vett el, és az ő fia volt Vazul⁵ (Vászoly). Vászolynak három fia született: Levente, András, és Béla. Csakhogy, valamilyen okból (krónikáink szerint a könnyelmű, királyhoz nem illő természetű miatt), István király Vazult nem találta megfelelőnek, s ezért másvalakire esett választása: Orseolo Péterre. Ki volt ő?

István egyik lánytestvére Gabriel Radomir bolgár trónörökös-höz, egy másik pedig Orseolo Ottó velencei dózsához ment férjhez, s ez utóbbi fia volt az Imrénél kb. három évvel fiatalabb Péter (Pietro), aki már 1026-tól Magyarországon, a királyi udvarban élt. István tehát, fia halálát követően őt ruházta fel az azelőtt Imre herceget illető, testőrgárda-parancsnoki címmel.

⁴ A Géza név eredeti magyar formája a *Gyeücsse*. Innen származhat a *Décse* helységnevünk, mint pl. a Beszterce megyei Magyardécse, vagy a Fehér megyei Marosdécse.

⁵ Vazul a görög, *királyt* jelentő Baszileiosz név magyar változata.

István kisebbik legendája szerint,⁶ Vazul, megtudva István terveit, merényletet tervezett a király ellen, aki ezért elfogatta, s Nyitrán őriztette. Ezután, valószínűleg Gizella királyné nyomására, a kegyetlen középkori szokás szerint megvakították, hogy a királyságra alkalmatlanná tegyék, majd hamarosan meg is halt. Ekkor fiai elmenekültek Csehországba, majd Lengyelországba, II. Mieszko fejedelem oltalma alá. Béla ottmaradt, míg a másik két fiú a Kijevi Ruszba ment tovább, Bölcs Jaroszláv nagyfejedelemhez.

Érdekes módon, habár István halálát követően rövid ideig Péter lett nemzetünk királya, végül az Árpád-házi királyság Vazul fiai révén folytatódott.

⁶ *Legenda Minor Sancti Stephani*, keletkezés: kb. 1096.

István utolsó éveit a fia elvesztése, meg a Gizella és Péter között kialakult konfliktus árnyékolta be, melyet csak tetőzött romló egészségi állapota. 1038. augusztus 15-én hunyt el, 38 évi uralom után, kb. 69 évesen. Halálát követően az ország több évtizedes, belháborúkkal tűzdelt bizonytalanságba süllyedt, mely 1077-ig, I. (Szent) László királyunkig tartott.

István király a magyar történelem egyik legfontosabb alakja. Isten őt használta fel arra, hogy a magyarok erős, független keresztény királysága megalakuljon, és a Kárpát-medencét azelőtt lakó többi néptől – hunoktól, gepidáktól, avaroktól, szlávoktól – eltérően, a magyar nép ne tűnjön el a területről, hanem máig is fennmaradó államunk jöhessen létre. A nyugati (római) típusú kereszténység mellett való döntés pedig előmozdította az európai

kultúrába való betagozódást, és ugyanígy, a későbbi, XVI. századi reformáció iránti fogékonyságot.

(Folytatjuk)

Bibliográfia: Herber-Martos-Moss-Tisza: *Történelem*, 3. kötet; Varga Domokos: *Mogyeriektől Mohácsig*; Bertényi-Gyapay: *Magyarország rövid története*. További, internetes források.

Jancsó Erik

Kedves Olvasók!

A nyomdai költségek növekedése és egyéb kiadások miatt a *Világ Reménye* havilap minimális előállítási költsége a 2022. május-december időszakra **25 lej**, amelyet terjesztőinknek lehet átnyújtani. Köszönjük az eddigi támogatókat!

Kedves Olvasók!

Ha tetszett ez a lap, és továbbra is szeretnék kapni, akkor a következő lapszám kézbesítésekor szóljanak terjesztőinknek, avagy jelezzék ezt a lakhelyüknek megfelelő, és az alábbiakban megadott megyei terjesztési felelősöknél – telefonhívás, vagy SMS által.

Ugyanakkor, lapunk fenntartása érdekében támogatást fogadunk el, melyet ugyancsak terjesztőinknek lehet átnyújtani. A *Világ Reménye* minimális előállítási költsége **8 hónapra** (vagyis a 2022. május-december időszakra) **25 lej**.

Magyei terjesztési felelősök:

- ♦ Kovászna, Brassó: Nagy Ibolya, 0753 090 454
- ♦ Hargita: Fekete Ilona, 0740 106 422 – Udvarhelyszék, Polgár Szép Enikő, 0753 148 455 - Csík- és Gyergyószék
- ♦ Maros, Fehér: Nagy Szilvia, 0745 385 880
- ♦ Bihar: Verebi László, 0770 140 009
- ♦ Szatmár: Illyés Csilla, 0749 976 911
- ♦ Arad: Deák Andrea, 0743 626 963
- ♦ Temes: Kulcsár Lenke, 0753 161 576
- ♦ Szilágyszék: Farkas Csilla, 0742 301 743

- ♦ Kolozs, Máramaros és Beszterce: Jancsó Erik, 0749 021 935

Régióink: Székelyföld, Partium (Bihar és Szatmár), Szilágyszék, Kalotaszeg, Mezőség, Közép-Erdély, Bánság, Szászföld, Máramaros és Beszterce.

Világ Reménye, népünk reménye Interregionális havilap

Főszerkesztő: Jancsó Erik

Telefon: 0749 021 935

E-mail: vilagremeny7@gmail.com

Minden eddigi lapszám elolvasható és ingyenesen letölthető a www.vilagremeny.ro honlapról.

Postacím: 400 107 Cluj-Napoca (Kolozsvár), str. Cuza Vodă (Postakert utca) nr. 12 Folyóiratunk ugyancsak megrendelhető Kolozsváron, a Cuza Vodă utca 16. szám alatti *Sola Scriptura Könyvesbolt*ban is.

Bankszámla: Asociația Pro Scriptura, CIF 37175079

Conturi Banca Transilvania: RO72 BTRL RONC RT03 8390 6901 lejb, és RO22 BTRL EURC RT03 8390 6901 euróban.

ISSN/ISSN-L: 2784-0328

Készült: a *Viața și Sănătate Kiadó* nyomdájában (Cernica út 101, Pantelimon, Ilfov megye)

A Világ Reménye egy magánkezelésű havilap, amelynek révén az élet különböző területeit szeretnénk megvilágítani a Szentírás által, annak jobb megismerésével együtt, előmozdítva az olvasók testi-lelki egészségét, és kiemelve ugyanakkor világunk, Erdély és a magyarság keresztényi és szellemi értékeit.

Bármikor szeretettel várjuk visszajelzéseiket, megjegyzéseiket és kérdéseiket telefonhívás, SMS, e-mail, avagy postai levél útján, a fentebb említett címeken. Ugyanakkor szívesen fogadjuk olvasóink részéről a lapunk szellemiségével egyező cikkeket, tapasztalatokat, verseket, fotókat, s egyéb anyagokat. Levél esetén a borítékra kérjük írják rá:

Világ Reménye

Ha másképpen nem jelöljük, akkor a bibliai idézetek a *Károli Gáspár* fordításból valók.